

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1964 Nr. 178

A. TITEL

Aanvullend Protocol bij het op 29 juli 1960 te Parijs gesloten Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie; Parijs, 28 januari 1964

B. TEKST¹⁾

Aanvullend Protocol bij het Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie

De Regeringen van de Bondsrepubliek Duitsland, de Republiek Oostenrijk, het Koninkrijk België, het Koninkrijk Denemarken, Spanje, de Franse Republiek, het Koninkrijk Griekenland, de Italiaanse Republiek, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk Noorwegen, het Koninkrijk der Nederlanden, de Portugese Republiek, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, het Koninkrijk Zweden, de Zwitserse Bondsstaat en de Republiek Turkije, die het Verdrag hebben ondertekend inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie van 29 juli 1960, dat werd gesloten te Parijs binnen het kader van het Europese Agentschap voor Kernenergie van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking, thans genaamd de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling;

Overwegende dat op een internationale conferentie die in Wenen onder auspiciën van de Internationale Atoomorganisatie van 29 april t/m 19 mei 1963 is bijeengekomen, en waar de ondertekenende Regeringen waren vertegenwoordigd, een Internationaal Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade werd aanvaard;

Vaststellende dat krachtens artikel XVII van dat Verdrag de toepassing van het Verdrag van Parijs tussen de Regeringen die het Ver-

¹⁾ De Duitse, de Italiaanse en de Spaanse tekst van het Protocol zijn niet afgedrukt. In de Nederlandse tekst zijn enige taalkundige verbeteringen verwerkt, waarover in het kader van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling overeenstemming is bereikt.

drag van Parijs hebben ondertekend hierdoor niet zal worden beïnvloed;

Verlangende evenwel zekerheid te geven dat er voor zover mogelijk geen tegenstrijdigheid tussen de twee Verdragen zal bestaan, zodat zij indien zij dit wensen bij beide Verdragen partij kunnen worden;

Zijn overeengekomen als volgt:

I

Het Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie van 29 juli 1960 wordt als volgt gewijzigd:

A. De laatste alinea van de preambule wordt door de volgende tekst vervangen:

Overtuigd van de noodzaak om te komen tot gelijklopende grondregelen welke in de verschillende landen van toepassing zullen zijn op de aansprakelijkheid voor die schade, waarbij het die landen zal blijven vrijstaan nationaal de aanvullende maatregelen te treffen, welke zij nodig achten, waaronder begrepen de toepassing van de bepalingen van dit Verdrag op schade veroorzaakt door niet onder dit Verdrag vallende ongevallen ten gevolge van ioniserende straling;

B. Artikel 2 wordt vervangen door de volgende tekst:

Artikel 2

Dit Verdrag is, tenzij de wetgeving van de Verdragsluitende Partij op wier grondgebied de kerninstallatie van de aansprakelijke exploitant is gelegen anders bepaalt, niet van toepassing op kernongevallen welke zich voordoen op het grondgebied van een niet-Verdragsluitende Staat, noch op schade op zodanig grondgebied geleden, behoudens wat betreft de in artikel 6(e) bedoelde rechten.

C. Artikel 3 wordt vervangen door de volgende tekst:

Artikel 3

(a) De exploitant van een kerninstallatie is, overeenkomstig dit Verdrag, aansprakelijk voor:

(i) elke schade toegebracht aan personen;

(ii) elke schade toegebracht aan goederen of vermogen, met uitzondering van

(1) de kerninstallatie zelf en alle goederen op het terrein van die installatie die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in verband met die installatie;

(2) in de gevallen bedoeld in artikel 4, het vervoermiddel waarin de betrokken nucleaire stoffen zich op het tijdstip van het kernongeval bevonden,

indien bewezen wordt dat bovenbedoelde schade (hierna te noemen „schade”) is veroorzaakt door een kernongeval waarbij hetzij in de installatie aanwezige splijtstoffen of radioactieve producten of afvalstoffen, hetzij van die installatie afkomstige nucleaire stoffen betrokken waren, behoudens het bepaalde in artikel 4.

(b) In gevallen waarin de schade wordt veroorzaakt door een kernongeval en door een ongeval niet zijnde een kernongeval te zamen, wordt het gedeelte van de schade dat door zulk een ander ongeval wordt veroorzaakt voor zover dit redelijkerwijze niet te scheiden valt van de door het kernongeval veroorzaakte schade, beschouwd als door het kernongeval veroorzaakte schade. In gevallen waarin de schade wordt veroorzaakt door een kernongeval en door een niet onder dit Verdrag vallend vrijkomen van ioniserende straling te zamen, wordt de aansprakelijkheid van enigerlei persoon in verband met dit vrijkomen van ioniserende straling door niets in dit Verdrag beperkt of anderszins aangetast.

(c) Elke Verdragsluitende Partij kan in haar wetgeving bepalen dat de aansprakelijkheid van de exploitant van een kerninstallatie die op haar grondgebied is gelegen aansprakelijkheid insluit voor schade die ontstaat uit of het gevolg is van ioniserende straling afkomstig van andere stralingsbronnen binnen die installatie, dan die bedoeld in lid (a) van dit artikel.

D. Artikel 4 wordt door de volgende tekst vervangen:

Artikel 4

Ten aanzien van vervoer van nucleaire stoffen, met inbegrip van de daarmee verband houdende opslag, geldt onverminderd het bepaalde in artikel 2 het volgende:

(a) De exploitant van een kerninstallatie is overeenkomstig dit Verdrag aansprakelijk voor de schade indien bewezen wordt dat deze is veroorzaakt door een kernongeval buiten die installatie waarbij nucleaire stoffen zijn betrokken, welke vandaar werden vervoerd, doch alleen indien het ongeval zich voordoet:

(i) voordat de aansprakelijkheid met betrekking tot kernongevalen waarbij die nucleaire stoffen zijn betrokken door de exploitant van een andere kerninstallatie is aanvaard ingevolge de uitdrukkelijke bepalingen van een schriftelijke overeenkomst;

(ii) bij gebreke van zulke uitdrukkelijke bepalingen, voordat de exploitant van een andere kerninstallatie de nucleaire stoffen heeft overgenomen; of

(iii) in gevallen waarin de nucleaire stoffen bestemd zijn om te worden gebruikt in een reactor die deel uitmaakt van een vervoermiddel, voordat de persoon die bevoegd is die reactor te exploiteren de nucleaire stoffen heeft overgenomen; maar

(iv) in gevallen waarin de nucleaire stoffen zijn gezonden naar een persoon op het grondgebied van een niet-Verdragsluitende Staat, voordat zij zijn uitgeladen uit het vervoermiddel waarmede zij op het grondgebied van die niet-Verdragsluitende Staat zijn aangekomen.

(b) De exploitant van een kerninstallatie is overeenkomstig dit Verdrag aansprakelijk voor de schade indien bewezen wordt dat deze

is veroorzaakt door een kernongeval buiten die installatie, waarbij nucleaire stoffen zijn betrokken welke daarheen werden vervoerd, doch alleen indien het ongeval zich voordoet:

(i) nadat de aansprakelijkheid met betrekking tot kernongevallen waarbij die nucleaire stoffen zijn betrokken ingevolge de uitdrukkelijke bepalingen van een schriftelijke overeenkomst aan hem is overgedragen door de exploitant van een andere kerninstallatie;

(ii) bij gebreke van zulke uitdrukkelijke bepalingen, nadat hij de nucleaire stoffen heeft overgenomen; of

(iii) nadat hij de nucleaire stoffen heeft overgenomen van een persoon die een reactor exploiteert, die deel uitmaakt van een vervoermiddel; maar

(iv) in gevallen waarin de nucleaire stoffen met schriftelijke toestemming van de exploitant zijn verzonden door een persoon op het grondgebied van een niet-Verdragsluitende Staat, nadat zij zijn geladen in het vervoermiddel waarmede zij buiten het grondgebied van die Staat zullen worden gebracht.

(c) De overeenkomstig dit Verdrag aansprakelijke exploitant dient de vervoerder te voorzien van een certificaat, afgegeven door of namens de verzekeraar of andere persoon, die de volgens artikel 10 vereiste financiële zekerheid heeft gesteld. Het certificaat dient de naam en het adres van die exploitant te vermelden, alsmede het bedrag, de aard en de duur van de zekerheid. Deze gegevens kunnen niet worden betwist door de persoon door of namens wie het certificaat is afgegeven. Het certificaat vermeldt tevens de nucleaire stoffen en de reis ten aanzien waarvan de zekerheid geldt, en bevat eveneens een verklaring van het bevoegde openbare gezag dat de daarin genoemde persoon exploitant is in de zin van dit Verdrag.

(d) Een Verdragsluitende Partij kan in haar wetgeving bepalen, dat onder de daarin gestelde voorwaarden en indien is voldaan aan de vereisten van artikel 10 (a), een vervoerder op zijn verzoek en met toestemming van de exploitant van een op het grondgebied van die Partij gelegen kerninstallatie bij besluit van het bevoegde openbare gezag, in plaats van die exploitant aansprakelijk zal zijn overeenkomstig dit Verdrag. In dat geval zal de vervoerder voor de toepassing van dit Verdrag ten aanzien van kernongevallen welke zich tijdens het vervoer van nucleaire stoffen voordoen in elk opzicht worden beschouwd als exploitant van een kerninstallatie op het grondgebied van de Verdragsluitende Partij wier wetgeving aldus bepaalt.

E. Artikel 5 wordt vervangen door de volgende tekst:

Artikel 5

(a) Indien de splijtstoffen of radioactieve producten of afvalstoffen welke bij een kernongeval zijn betrokken zich in meer dan een kerninstallatie hebben bevonden en zich op het tijdstip waarop de

schade wordt veroorzaakt in een kerninstallatie bevinden, is geen der exploitanten van de kerninstallaties waarin zij zich voordien hebben bevonden aansprakelijk voor de schade.

(b) In gevallen echter, waarin de schade wordt veroorzaakt door een kernongeval dat plaatsvindt in een kerninstallatie en waarbij slechts nucleaire stoffen betrokken zijn welke daarin tijdens het vervoer zijn opgeslagen, is de exploitant van die kerninstallatie niet aansprakelijk indien een andere exploitant of een persoon ingevolge artikel 4 aansprakelijk is.

(c) Indien de splijtstoffen of radioactieve producten of afvalstoffen welke bij een kernongeval zijn betrokken zich in meer dan een kerninstallatie hebben bevonden en zich op het tijdstip waarop de schade wordt veroorzaakt niet in een kerninstallatie bevinden, is voor de schade geen andere exploitant aansprakelijk dan de exploitant van de laatste kerninstallatie waarin deze zich bevonden voordat de schade werd veroorzaakt dan wel de exploitant die deze daarna heeft overgenomen.

(d) Indien schade aanleiding geeft tot aansprakelijkheid van meer dan een exploitant overeenkomstig dit Verdrag, zijn die exploitanten hoofdelijk en ieder voor het geheel aansprakelijk, met dien verstande dat indien een zodanige aansprakelijkheid ontstaat tengevolge van schade veroorzaakt door een kernongeval waarbij nucleaire stoffen tijdens het vervoer in een en hetzelfde vervoermiddel of, in het geval van opslag verband houdende met het vervoer, in een en dezelfde kerninstallatie betrokken zijn, als hoogste totale bedrag van de aansprakelijkheid van die exploitanten zal gelden het hoogste bedrag dat voor een van hen overeenkomstig artikel 7 is vastgesteld; in geen geval zal een exploitant in verband met een kernongeval meer behoeven te betalen dan het overeenkomstig artikel 7 voor hem vastgestelde bedrag.

F. Artikel 6 wordt vervangen door de volgende tekst:

Artikel 6

(a) Het recht op vergoeding van schade ontstaan door een kernongeval kan slechts worden uitgeoefend tegen een exploitant die overeenkomstig dit Verdrag aansprakelijk is voor de schade, of, indien het volgens het nationale recht mogelijk is de verzekeraar of andere persoon, die de volgens artikel 10 vereiste financiële zekerheid heeft gesteld, rechtstreeks aan te spreken, jegens de verzekeraar of die andere persoon.

(b) Tenzij in dit artikel anders is bepaald, is niemand anders aansprakelijk voor schade veroorzaakt door een kernongeval; deze bepaling laat echter onverlet de toepassing van internationale overeenkomsten op het gebied van het vervoer, die op de datum van dit Verdrag van kracht zijn of open staan ter ondertekening, bekrachtiging of toetreding.

(c) (i) Dit Verdrag laat onverlet de aansprakelijkheid van:

- (1) natuurlijke personen, voor schade veroorzaakt door een kernongeval waarvoor de exploitant krachtens artikel 3 (a) (ii) (1) en (2) of artikel 9, niet aansprakelijk is overeenkomstig dit Verdrag en welke het gevolg is van een handelen of nalaten van die natuurlijke personen met het opzet schade te veroorzaken;
- (2) de persoon die bevoegd is een reactor te exploiteren, welke deel uitmaakt van een vervoermiddel, voor schade veroorzaakt door een kernongeval wanneer ingevolge artikel 4 (a) (iii) of (b) (iii) geen exploitant voor die schade aansprakelijk is.

(ii) De exploitant is niet buiten dit Verdrag om aansprakelijk voor schade veroorzaakt door een kernongeval, behalve in gevallen waarin geen gebruik is gemaakt van het in artikel 7(c) voorziene recht, en dan nog slechts in zoverre de nationale wetgeving of de wetgeving van de Verdragssluitende Partij op wier grondgebied de kerninstallatie van de aansprakelijke exploitant is gelegen, heeft voorzien in speciale bepalingen betreffende schade aan het vervoermiddel.

(d) Iedere persoon die met betrekking tot door een kernongeval veroorzaakte schade schadevergoeding heeft betaald krachtens een in lid (b) van dit artikel bedoelde internationale overeenkomst of krachtens de wetgeving van een niet-Verdragssluitende Staat, verkrijgt bij subrogatie de rechten ingevolge dit Verdrag van de persoon die schade heeft geleden en aan wie hij die schadevergoeding heeft betaald, tot het bedrag dat hij heeft betaald.

(e) Iedere persoon die zijn hoofdbedrijf op het grondgebied van een Verdragssluitende Partij heeft of die in dienst van een zodanig persoon is en die schadevergoeding heeft betaald met betrekking tot schade veroorzaakt door een kernongeval dat op het grondgebied van een niet-Verdragssluitende Staat plaatshad, of met betrekking tot op zulk een grondgebied geleden schade, verkrijgt de rechten welke de persoon aan wie hij schadevergoeding heeft betaald jegens de exploitant gehad zou hebben zonder de bepaling van artikel 2, tot het bedrag dat hij heeft betaald.

(f) De exploitant heeft slechts recht van verhaal:

(i) indien de door een kernongeval veroorzaakte schade het gevolg is van een handelen of nalaten met het opzet schade te veroorzaken, op de natuurlijke persoon die met dat opzet heeft gehandeld of nagelaten heeft te handelen;

(ii) indien en voor zover dit uitdrukkelijk bij overeenkomst is bepaald.

(g) Voor zover de exploitant overeenkomstig lid (f) van dit artikel recht van verhaal heeft op een ander mist deze tegen de exploitant het verhaalsrecht bedoeld in lid (d) of lid (e) van dit artikel.

(h) Indien bepalingen van regelingen betreffende nationale of andere openbare ziektekostenverzekering, sociale zekerheid, arbeidsongevallen- of beroepsziekteverzekering, mede voorzien in vergoeding van schade veroorzaakt door een kernongeval, worden de aanspraken van rechthebbenden uit hoofde van die regelingen, alsmede het verhaalsrecht op grond van die regelingen, vastgesteld bij de wet van de Verdragsluitende Partij of in de voorschriften van de intergouvernementele organisatie die bedoelde regelingen heeft ingesteld.

G. Artikel 7 wordt vervangen door de volgende tekst:

Artikel 7

(a) Het totaal der vergoedingen te betalen voor door een kernongeval veroorzaakte schade zal het overeenkomstig dit artikel vastgestelde maximumbedrag der aansprakelijkheid niet overschrijden.

(b) Het maximumbedrag waarvoor de exploitant aansprakelijk is in verband met door een kernongeval veroorzaakte schade bedraagt 15.000.000 rekeneenheden van de Europese Monetaire Overeenkomst als vastgesteld op de datum van dit Verdrag (hierna te noemen „rekeneenheden”), met dien verstande, dat een Verdragsluitende Partij, met inachtneming van de mogelijkheden welke de exploitant heeft om de ingevolge artikel 10 vereiste verzekering af te sluiten of andere financiële zekerheid te verkrijgen, bij de wet een hoger of lager bedrag kan vaststellen, doch in geen geval een bedrag lager dan 5.000.000 rekeneenheden. De bovengenoemde bedragen mogen worden omgerekend in de nationale munteenheid in ronde bedragen.

(c) Iedere Verdragsluitende Partij kan bij de wet bepalen, dat de uitzondering van artikel 3 (a) (ii) (2) niet van toepassing is, op voorwaarde dat door het aansprakelijk stellen van de exploitant mede voor de schade aan het vervoermiddel diens aansprakelijkheid voor de andere schade in geen geval wordt teruggebracht tot een lager bedrag dan 5.000.000 rekeneenheden.

(d) Het overeenkomstig lid (b) van dit artikel vastgestelde bedrag waarvoor exploitanten van kerninstallaties op het grondgebied van een Verdragsluitende Partij aansprakelijk zijn, alsmede de wettelijke bepalingen van een Verdragsluitende Partij als bedoeld in lid (c) van dit artikel, zijn van toepassing op de aansprakelijkheid van genoemde exploitanten, ongeacht waar het kernongeval zich voordoet.

(e) Iedere Verdragsluitende Partij kan de doorvoer van nucleaire stoffen over haar grondgebied afhankelijk stellen van de voorwaarde dat het maximumbedrag waarvoor de betrokken buitenlandse exploitant aansprakelijk is, wordt verhoogd indien zij van mening is dat dit bedrag de risico's van een kernongeval tijdens de doorvoer niet voldoende dekt, met dien verstande dat het aldus verhoogde maximumbedrag niet meer zal bedragen dan het maximumbedrag waarvoor de

exploitanten van op haar grondgebied gelegen kerninstallaties aansprakelijk zijn.

(f) De bepalingen van lid (e) van dit artikel zijn niet van toepassing op:

(i) zeevervoer in de gevallen waarin het internationale recht voorziet in het recht de havens van een zodanige Verdragsluitende Partij bij dreigend gevaar binnen te varen, of in het recht van onschuldige doorvaart door haar grondgebied, of

(ii) luchtvervoer in de gevallen waarin, krachtens een overeenkomst of krachtens het internationale recht, het recht bestaat over het grondgebied van een zodanige Verdragsluitende Partij te vliegen of er te landen.

(g) Alle kosten en interesten welke door de rechter naar aanleiding van een rechtsvordering tot schadevergoeding krachtens dit Verdrag worden toegewezen, worden niet beschouwd als schadevergoeding in de zin van dit Verdrag en zijn door de exploitant verschuldigd boven het bedrag waarvoor hij overeenkomstig dit artikel aansprakelijk is.

H. Artikel 8 wordt door de volgende tekst vervangen:

Artikel 8

(a) Het recht op schadevergoeding krachtens dit Verdrag vervalt indien niet binnen tien jaar na de datum van het kernongeval een rechtsvordering is ingesteld. De nationale wetgeving kan evenwel een langere termijn dan tien jaar vaststellen indien de Verdragsluitende Partij op wier grondgebied de kerninstallatie van de aansprakelijke exploitant is gelegen, maatregelen heeft genomen om de aansprakelijkheid van die exploitant te dekken met betrekking tot alle rechtsvorderingen voor schadevergoeding welke zijn ingesteld tijdens de verlengingstermijn na het verstrijken van de termijn van tien jaar; een dergelijke verlenging van de vervaltermijn zal echter in elk geval onverlet laten het recht op schadevergoeding krachtens dit Verdrag van een ieder die een rechtsvordering tegen de exploitant vóór het verstrijken van de termijn van tien jaar heeft ingesteld terzake van schade aan personen.

(b) In het geval van schade veroorzaakt door een kernongeval waarbij splijtstoffen of radioactieve produkten of afvalstoffen betrokken zijn die ten tijde van het ongeval zijn gestolen, verloren, geworpen of verlaten en niet opnieuw in bezit zijn genomen, wordt de overeenkomstig lid (a) van dit artikel vastgestelde termijn gerekend van de datum, waarop dit kernongeval plaats vond; deze termijn mag echter in geen geval langer zijn dan twintig jaar te rekenen van de datum van de diefstal, het verlies, de werping of het verlaten.

(c) Bij nationale wet kan een termijn van tenminste twee jaar worden vastgesteld als verval- of verjaringstermijn, ingaande op de

dag, waarop de persoon die schade heeft geleden kennis draagt of redelijkerwijze geacht kan worden kennis te dragen van de schade en van de aansprakelijke exploitant, met dien verstande dat de overeenkomstig de leden (a) en (b) van dit artikel vastgestelde termijn niet zal worden overschreden.

(d) In de gevallen waarin de bepalingen van artikel 13 (c) (ii) van toepassing zijn, vervalt het recht op schadevergoeding echter niet indien binnen de in lid (a) van dit artikel gestelde termijn:

(i) vóór de aanwijzing door het Tribunaal, bedoeld in artikel 17, een rechtsvordering is ingesteld bij een van de rechters, uit wie het Tribunaal een keuze kan doen; indien het Tribunaal beslist dat de bevoegde rechter een andere is dan die waarbij een zodanige rechtsvordering reeds is ingesteld, kan het Tribunaal een termijn vaststellen waarbinnen een zodanige rechtsvordering bij de aldus aangewezen bevoegde rechter moet worden ingesteld, of

(ii) tot een betrokken Verdragsluitende Partij een verzoek is gericht de aanwijzing van een bevoegde rechter door het Tribunaal overeenkomstig artikel 13 (c) (ii) uit te lokken en na zodanige aanwijzing een rechtsvordering wordt ingesteld binnen de door het Tribunaal vast te stellen termijn.

(e) Tenzij het nationale recht voorziet in het tegendeel, kan een ieder die schade heeft geleden tengevolge van een kernongeval en die binnen de bij dit artikel vastgestelde termijn een rechtsvordering tot schadevergoeding heeft ingesteld, zijn eis in verband met toeneming van de schade na het verstrijken van die termijn wijzigen, mits de bevoegde rechter nog geen einduitspraak heeft gedaan.

I. Artikel 9 wordt door de volgende tekst vervangen:

Artikel 9

De exploitant is niet aansprakelijk voor schade veroorzaakt door een kernongeval dat rechtstreeks te wijten is aan een gewapend conflict, vijandelijkheden, burgeroorlog, opstand of, tenzij de wetgeving van een Verdragsluitende Partij op wier grondgebied diens kerninstallatie is gelegen het tegendeel bepaalt, een ernstige natuurramp van uitzonderlijke aard.

J. Artikel 13 wordt vervangen door de volgende tekst:

Artikel 13

(a) Tenzij in dit artikel anders is bepaald kunnen rechtsvorderingen ingevolge de artikelen 3, 4, 6 (a) en 6 (e) uitsluitend worden ingesteld bij de bevoegde rechters van de Verdragsluitende Partij op wier grondgebied het kernongeval heeft plaatsgevonden.

(b) In gevallen waarin een kernongeval plaatsvindt buiten het grondgebied van de Verdragsluitende Partijen of in gevallen waarin de plaats van het kernongeval niet met zekerheid kan worden vastgesteld zijn uitsluitend bevoegd de rechters van de Verdragsluitende

Partij op wier grondgebied de kerninstallatie van de aansprakelijke exploitant is gelegen.

(c) Indien overeenkomstig lid (a) of (b) van dit artikel rechters van meer dan een Verdragsluitende Partij bevoegd zouden zijn, zijn bevoegd:

(i) in geval het kernongeval zich voordoet deels buiten het grondgebied van een Verdragsluitende Partij, en deels op het grondgebied van een enkele Verdragsluitende Partij, de rechters van die Verdragsluitende Partij, en

(ii) in elk ander geval de rechters van de Verdragsluitende Partij die op verzoek van een betrokken Verdragsluitende Partij door het in artikel 17 bedoelde Tribunaal is aangewezen als de Partij die het nauwst bij de zaak is betrokken.

(d) Indien op tegenspraak gewezen vonnissen of verstekvonnissen van de overeenkomstig dit artikel bevoegde rechter uitvoerbaar zijn geworden krachtens het door die rechter toegepaste recht, worden zij uitvoerbaar op het grondgebied van elke andere Verdragsluitende Partij zodra de door de betrokken Verdragsluitende Partij vereiste formaliteiten zijn vervuld. De feiten van de zaak mogen niet opnieuw aan een onderzoek worden onderworpen. Voorgaande bepalingen zijn niet van toepassing op vonnissen die nog slechts uitvoerbaar zijn bij voorraad.

(e) Indien tegen een Verdragsluitende Partij een rechtsvordering krachtens het Verdrag is ingesteld, is het die Verdragsluitende Partij niet toegestaan voor de overeenkomstig dit artikel bevoegde rechter een beroep te doen op onschendbaarheid ten aanzien van rechtsvervolgning, behoudens met betrekking tot maatregelen ter tenuitvoerlegging.

K. Bijlage I wordt door de volgende tekst vervangen:

BIJLAGE I

De volgende voorbehouden zijn aanvaard op het tijdstip van de ondertekening van dit Verdrag of op het tijdstip van de ondertekening van het Aanvullend Protocol:

1. Artikel 6 (a) en (c) (i):

Voorbehoud van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de Regering van de Republiek Oostenrijk en de Regering van het Koninkrijk Griekenland.

Voorbehoud van het recht bij nationale wet te bepalen dat andere personen dan de exploitant aansprakelijk kunnen blijven voor door een kernongeval veroorzaakte schade, op voorwaarde dat deze personen voor hun aansprakelijkheid volledig zijn gedekt, zelfs in geval van ongerechtvaardigde rechtsvorderingen, door middel van door de exploitant verkregen verzekering of andere financiële zekerheid of van openbare middelen.

2. *Artikel 6 (b) en (d):*

Voorbehoud van de Regering van de Republiek Oostenrijk, de Regering van het Koninkrijk Griekenland, de Regering van het Koninkrijk Noorwegen en de Regering van het Koninkrijk Zweden.

Voorbehoud van het recht hun nationale wetgeving, waarin bepalingen voorkomen van gelijke strekking als die vervat in de in artikel 6 (b) bedoelde internationale overeenkomsten, te beschouwen als internationale overeenkomsten in de zin van artikel 6 (b) en (d).

3. *Artikel 8 (a):*

Voorbehoud van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland en van de Regering van de Republiek Oostenrijk.

Voorbehoud van het recht met betrekking tot kernongevallen die zich voordoen in onderscheidenlijk de Bondsrepubliek Duitsland en de Republiek Oostenrijk een langere termijn dan tien jaar vast te stellen, indien maatregelen zijn genomen om de aansprakelijkheid te dekken van de exploitant ten aanzien van alle rechtsoverdrachten voor schadevergoeding die na het verstrijken van de termijn van tien jaar zijn ingesteld tijdens de verlengstermijn.

4. *Artikel 9:*

Voorbehoud van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland en de Regering van de Republiek Oostenrijk.

Voorbehoud van het recht met betrekking tot kernongevallen die zich voordoen in onderscheidenlijk de Bondsrepubliek Duitsland en de Republiek Oostenrijk te bepalen dat de exploitant aansprakelijk is voor schade veroorzaakt door een kernongeval dat rechtstreeks te wijten is aan een gewapend conflict, vijandelijkheden, burgeroorlog, opstand of een ernstige natuurramp van uitzonderlijke aard.

5. *Artikel 19:*

Voorbehoud van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de Regering van de Republiek Oostenrijk en de Regering van het Koninkrijk Griekenland.

Voorbehoud van het recht het bekrachtigen van dit Verdrag te beschouwen als het scheppen van een verplichting krachtens het internationale recht om bij nationale wet bepalingen vast te stellen inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag.

II

(a) De bepalingen van dit Aanvullende Protocol maken een integrerend deel uit van het Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie van 29 juli 1960 (hierna te noemen het „Verdrag”).

(b) Dit Aanvullende Protocol wordt bekrachtigd of bevestigd. De akten van bekrachtiging van dit Aanvullende Protocol worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Organisatie voor Eco-

nomische Samenwerking en Ontwikkeling. In het geval van bevestiging van dit Aanvullende Protocol wordt de Secretaris-Generaal hiervan in kennis gesteld.

(c) De Regeringen die dit Aanvullende Protocol hebben ondertekend en die het Verdrag reeds hebben bekrachtigd verplichten zich dit Aanvullende Protocol zo spoedig mogelijk te bekrachtigen of te bevestigen. De andere Regeringen die dit Aanvullende Protocol hebben ondertekend verplichten zich het te bekrachtigen of te bevestigen op het tijdstip waarop zij het Verdrag bekrachtigen. Toetreding tot het Verdrag zal slechts worden aanvaard indien dit samengaat met toetreding tot dit Aanvullende Protocol.

(d) De Secretaris-Generaal van de Organisatie stelt alle ondertekenende en toetredende Regeringen in kennis van de ontvangst van elke akte van bekrachtiging en de ontvangst van elke bevestiging.

(e) Voor de berekening van het aantal bekrachtigingen dat overeenkomstig artikel 19 (b) voor de inwerkingtreding van het Verdrag vereist is, wordt alleen met die ondertekenende Regeringen rekening gehouden, die het Verdrag hebben bekrachtigd en dit Aanvullende Protocol hebben bekrachtigd of bevestigd.

TEN BLIJKE WAARVAN de daartoe behoorlijk gemachtigde gevolmachtigden dit Protocol hebben ondertekend.

GEDAAN te Parijs, de 28ste januari 1964, in de Engelse, Franse, Duitse, Spaanse, Italiaanse en Nederlandse taal, in een enkel exemplaar dat zal blijven berusten bij de Secretaris-Generaal van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, die gewaarmerkte afschriften daarvan zal doen toekomen aan alle ondertekenende Regeringen.

Voor de Bondsrepubliek Duitsland:

(w.g.) NORBERT BERGER

Voor Oostenrijk:

(w.g.) DR. CARL H. BOBLETER

Voor België:

(w.g.) R. OCKRENT

Voor Denemarken:

(w.g.) SVEN AAGE NIELSEN ¹⁾

¹⁾ Met de verklaring, dat het Protocol, evenals het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960, voorlopig niet van toepassing zal zijn op de Fär Öer en op Groenland.

Voor Spanje:

(w.g.) JOSÉ NUÑEZ

Voor Frankrijk:

(w.g.) FRANÇOIS VALÉRY

Voor Griekenland:

(w.g.) THÉODORE CHRISTIDIS

Voor Italië:

(w.g.) CASTO CARUSO

Voor Luxemburg:

(w.g.) PAUL REUTER

Voor Noorwegen:

(w.g.) GEORG KRISTIANSEN

Voor Nederland:

(w.g.) STRENGERS²⁾

Voor Portugal:

(w.g.) J. CALVET DE MAGALHÃES

Voor het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland:

(w.g.) HANKEY

²⁾ Ten tijde der ondertekening van het Protocol verklaarde de Nederlandse gedelegeerde het volgende:

„My Government agrees to the modifications to the Paris Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as embodied in the Additional Protocol that is now before us, and I have been empowered to sign this Protocol on behalf of my Government.

I have, however, been instructed to declare that, with reference to the reservation made by the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Austria with respect to Article 9 of this Additional Protocol, the Netherlands Government reserves the right to grant operating licenses to operators of nuclear installations in the Netherlands, subject to the condition that the liability of these operators under the Convention ceases, in the case of transportation of nuclear substances to Germany or Austria, the moment these substances cross the German or Austrian border respectively.”.

Voor Zweden:

(w.g.) C. H. VON PLATEN

Voor Zwitserland:

(w.g.) AGOSTINO SOLDATI

Voor Turkije:

(w.g.) M. KIZILKAYA

**Protocole additionnel à la Convention sur la responsabilité civile
dans le domaine de l'énergie nucléaire**

Les Gouvernements de la République Fédérale d'Allemagne, de la République d'Autriche, du Royaume de Belgique, du Royaume de Danemark, de l'Espagne, de la République Française, du Royaume de Grèce, de la République Italienne, du Grand-Duché de Luxembourg, du Royaume de Norvège, du Royaume des Pays-Bas, de la République Portugaise, le Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord, du Royaume de Suède, de la Confédération Suisse et de la République Turque, Signataires de la Convention sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire du 29 juillet 1960 conclue à Paris dans le cadre de l'Agence Européenne pour l'Énergie Nucléaire de l'Organisation Européenne de Coopération Économique, devenue l'Organisation de Coopération et de Développement Économiques;

Considérant que les Signataires étaient représentés à une Conférence Internationale qui s'est tenue à Vienne sous l'égide de l'Agence Internationale de l'Énergie Atomique du 29 avril au 19 mai 1963 au cours de laquelle une Convention Internationale relative à la Responsabilité Civile en Matière de Dommages Nucléaires a été adoptée;

Ayant pris note qu'en vertu de son Article XVII, ladite Convention ne porte pas atteinte à l'application de la Convention de Paris en ce qui concerne les Parties à cette Convention;

Désireux toutefois d'éviter dans la mesure du possible un conflit éventuel entre les deux Conventions, en vue de se permettre de devenir Parties aux deux Conventions s'ils le souhaitent;

Sont convenus de ce qui suit:

I

La Convention sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire du 29 juillet 1960 est modifiée comme suit:

A. Le dernier paragraphe du préambule est remplacé par le texte suivant:

Convaincus de la nécessité d'unifier les règles fondamentales applicables dans les différents pays à la responsabilité découlant de ces dommages, tout en laissant à ces pays la possibilité de prendre, sur le plan national, les mesures complémentaires qu'ils estimeraient nécessaires et éventuellement d'étendre les dispositions de la présente Convention aux dommages résultant d'accidents dus à des radiations ionisantes qu'elle ne couvre pas;

**Additional Protocol to the Convention on Third Party Liability
in the Field of Nuclear Energy**

The Governments of the Federal Republic of Germany, the Republic of Austria, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, Spain, the French Republic, the Kingdom of Greece, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the Portuguese Republic, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation and the Turkish Republic, being Signatories to the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960, concluded in Paris within the framework of the European Nuclear Energy Agency of the Organisation for European Economic Co-operation, now the Organisation for Economic Co-operation and Development;

Considering that at an International Conference which met in Vienna under the auspices of the International Atomic Energy Agency from 29th April to 19th May 1963, at which the Signatories were represented, an International Convention on Civil Liability for Nuclear Damage was adopted;

Noting that by virtue of Article XVII of that Convention the application of the Paris Convention as between the Signatories thereto shall not be affected;

Desirous nevertheless of ensuring that as far as possible there are no conflicts between the two Conventions, thus enabling them to become parties to both Conventions if they so decide;

Have agreed as follows:

I

The Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960 shall be amended as follows:

A. The last paragraph of the Preamble shall be replaced by the following text:

Convinced of the need for unifying the basic rules applying in the various countries to the liability incurred for such damage, whilst leaving these countries free to take, on a national basis, any additional measures which they deem appropriate, including the application of the provisions of this Convention to damage caused by incidents due to ionizing radiations not covered therein;

B. L'Article 2 est remplacé par le texte suivant:

Article 2

La présente Convention ne s'applique ni aux accidents nucléaires survenus sur le territoire d'États non-Contractants ni aux dommages subis sur ces territoires, sauf si la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire dont l'exploitant est responsable en dispose autrement, sans préjudice toutefois des droits prévus à l'Article 6 (e).

C. L'Article 3 est remplacé par le texte suivant:

Article 3

a) L'exploitant d'une installation nucléaire est responsable conformément à la présente Convention:

i) de tout dommage aux personnes; et

ii) de tout dommage aux biens, à l'exclusion

1. de l'installation nucléaire elle-même et des biens qui se trouvent sur le site de cette installation et qui sont ou doivent être utilisés en rapport avec elle;
2. dans les cas prévus à l'Article 4, du moyen de transport sur lequel les substances nucléaires en cause se trouvent au moment de l'accident nucléaire,

s'il est établi que ce dommage (appelé ci-après le „dommage”) est causé par un accident nucléaire mettant en jeu soit des combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs détenus dans cette installation, soit des substances nucléaires provenant de cette installation, sous réserve des dispositions de l'Article 4.

b) Lorsque des dommages sont causés conjointement par un accident nucléaire et un accident autre qu'un accident nucléaire, le dommage causé par ce second accident, dans la mesure où on ne peut le séparer avec certitude du dommage causé par l'accident nucléaire, est considéré comme un dommage causé par l'accident nucléaire. Lorsque le dommage est causé conjointement par un accident nucléaire et par une émission de radiations ionisantes qui n'est pas visée par la présente Convention, aucune disposition de la présente Convention ne limite ni n'affecte autrement la responsabilité de toute personne en ce qui concerne cette émission de radiations ionisantes.

c) Une Partie Contractante peut prévoir dans sa législation que la responsabilité de l'exploitant d'une installation nucléaire située sur son territoire comprend tout dommage qui provient ou résulte de rayonnements ionisants émis par une source quelconque de rayonnements se trouvant dans cette installation nucléaire, autre que les sources dont il est fait mention au paragraphe (a) du présent Article.

B. Article 2 shall be replaced by the following text:

Article 2

This Convention does not apply to nuclear incidents occurring in the territory of non-Contracting States or to damage suffered in such territory, unless otherwise provided by the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated, and except in regard to rights referred to in Article 6(e).

C. Article 3 shall be replaced by the following text:

Article 3

(a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention for:

- (i) damage to or loss of life of any person; and
- (ii) damage to or loss of any property other than

1. the nuclear installation itself and any property on the site of that installation which is used or to be used in connection with that installation;
2. in the cases within Article 4, the means of transport upon which the nuclear substances involved were at the time of the nuclear incident,

upon proof that such damage or loss (hereinafter referred to as "damage") was caused by a nuclear incident involving either nuclear fuel or radioactive products or waste in, or nuclear substances coming from such installation, except as otherwise provided for in Article 4.

(b) Where the damage or loss is caused jointly by a nuclear incident and by an incident other than a nuclear incident, that part of the damage or loss which is caused by such other incident shall, to the extent that it is not reasonably separable from the damage or loss caused by the nuclear incident, be considered to be damage caused by the nuclear incident. Where the damage or loss is caused jointly by a nuclear incident and by an emission of ionizing radiation not covered by this Convention, nothing in this Convention shall limit or otherwise affect the liability of any person in connection with that emission of ionizing radiation.

(c) Any Contracting Party may by legislation provide that the liability of the operator of a nuclear installation situated in its territory shall include liability for damage which arises out of or results from ionizing radiations emitted by any source of radiation inside that installation, other than those referred to in paragraph (a) of this Article.

D. L'Article 4 est remplacé par le texte suivant:

Article 4

Dans le cas de transport de substances nucléaires, y compris le stockage en cours de transport, et sans préjudice de l'Article 2:

a) L'exploitant d'une installation nucléaire est responsable de tout dommage, conformément à la présente Convention, s'il est établi qu'il est causé par un accident nucléaire survenu hors de cette installation et mettant en jeu des substances nucléaires transportées en provenance de cette installation, à condition que l'accident survienne:

i) avant que la responsabilité des accidents nucléaires causés par les substances nucléaires n'ait été assumée, aux termes d'un contrat écrit, par l'exploitant d'une autre installation nucléaire;

ii) à défaut de dispositions expresses d'un tel contrat, avant que l'exploitant d'une autre installation nucléaire n'ait pris en charge les substances nucléaires;

iii) si les substances nucléaires sont destinées à un réacteur faisant partie d'un moyen de transport, avant que la personne dûment autorisée à exploiter ce réacteur n'ait pris en charge les substances nucléaires;

iv) si les substances nucléaires ont été envoyées à une personne se trouvant sur le territoire d'un État non-Contractant, avant qu'elles n'aient été déchargées du moyen de transport par lequel elles sont parvenues sur le territoire de cet État non-Contractant.

b) L'exploitant d'une installation nucléaire est responsable de tout dommage, conformément à la présente Convention, s'il est établi qu'il est causé par un accident nucléaire survenu hors de cette installation et mettant en jeu des substances nucléaires au cours de transports à destination de cette installation, à condition que l'accident survienne:

i) après que la responsabilité des accidents nucléaires causés par les substances nucléaires lui aura été transférée, aux termes d'un contrat écrit, par l'exploitant d'une autre installation nucléaire;

ii) à défaut de dispositions expresses d'un contrat écrit, après qu'il aura pris en charge les substances nucléaires;

iii) après qu'il aura pris en charge les substances nucléaires provenant de la personne exploitant un réacteur faisant partie d'un moyen de transport;

iv) si les substances nucléaires ont été envoyées, avec le consentement par écrit de l'exploitant, par une personne se trouvant sur le territoire d'un État non-Contractant, après qu'elles auront été chargées sur le moyen de transport par lequel elles doivent quitter le territoire de cet État non-Contractant.

D. Article 4 shall be replaced by the following text:

Article 4

In the case of carriage of nuclear substances, including storage incidental thereto, without prejudice to Article 2:

(a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for damage upon proof that it was caused by a nuclear incident outside that installation and involving nuclear substances in the course of carriage therefrom, only if the incident occurs:

(i) before liability with regard to nuclear incidents involving the nuclear substances has been assumed, pursuant to the express terms of a contract in writing, by the operator of another nuclear installation;

(ii) in the absence of such express terms, before the operator of another nuclear installation has taken charge of the nuclear substances; or

(iii) where the nuclear substances are intended to be used in a reactor comprised in a means of transport, before the person duly authorized to operate that reactor has taken charge of the nuclear substances; but

(iv) where the nuclear substances have been sent to a person within the territory of a non-Contracting State, before they have been unloaded from the means of transport by which they have arrived in the territory of that non-Contracting State.

(b) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for damage upon proof that it was caused by a nuclear incident outside that installation and involving nuclear substances in the course of carriage thereto, only if the incident occurs:

(i) after liability with regard to nuclear incidents involving the nuclear substances has been assumed by him, pursuant to the express terms of a contract in writing, from the operator of another nuclear installation;

(ii) in the absence of such express terms, after he has taken charge of the nuclear substances; or

(iii) after he has taken charge of the nuclear substances from a person operating a reactor comprised in a means of transport; but

(iv) where the nuclear substances have, with the written consent of the operator, been sent from a person within the territory of a non-Contracting State, after they have been loaded on the means of transport by which they are to be carried from the territory of that State.

c) L'exploitant responsable conformément à la présente Convention doit remettre au transporteur un certificat délivré par ou pour le compte de l'assureur ou de toute autre personne ayant accordé une garantie financière conformément à l'Article 10. Le certificat doit énoncer le nom et l'adresse de cet exploitant ainsi que le montant, le type et la durée de la garantie. Les faits énoncés dans le certificat ne peuvent être contestés par la personne par laquelle ou pour le compte de laquelle il a été délivré. Le certificat doit également désigner les substances nucléaires et l'itinéraire couverts par la garantie et comporter une déclaration de l'autorité publique compétente que la personne visée est un exploitant au sens de la présente Convention.

d) La législation d'une Partie Contractante peut prévoir qu'à des conditions qu'elle détermine, un transporteur peut être substitué, en ce qui concerne la responsabilité prévue par la présente Convention, à un exploitant d'une installation nucléaire située sur le territoire de ladite Partie Contractante, par décision de l'autorité publique compétente, à la demande du transporteur et avec l'accord de l'exploitant, si les conditions requises à l'Article 10 (a) sont remplies. Dans ce cas, le transporteur est considéré, aux fins de la présente Convention, pour les accidents nucléaires survenus en cours de transport de substances nucléaires, comme exploitant d'une installation nucléaire située sur le territoire de ladite Partie Contractante.

E. L'Article 5 est remplacé par le texte suivant:

Article 5

a) Si les combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs mis en jeu dans un accident nucléaire ont été détenus successivement dans plusieurs installations nucléaires et sont détenus dans une installation nucléaire au moment où le dommage est causé, aucun exploitant d'une installation dans laquelle ils ont été détenus antérieurement n'est responsable du dommage.

b) Toutefois, si un dommage est causé par un accident nucléaire survenu dans une installation nucléaire et ne mettant en cause que des substances nucléaires qui y sont stockées en cours de transport, l'exploitant de cette installation n'est pas responsable lorsqu'un autre exploitant ou une autre personne est responsable en vertu de l'Article 4.

c) Si les combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs mis en jeu dans un accident nucléaire ont été détenus dans plusieurs installations nucléaires et ne sont pas détenus dans une installation nucléaire au moment où le dommage est causé, aucun exploitant autre que l'exploitant de la dernière installation nucléaire dans laquelle ils ont été détenus, avant que le dommage ait été causé, ou que l'exploitant qui les a pris en charge ultérieurement, n'est responsable du dommage.

(c) The operator liable in accordance with this Convention shall provide the carrier with a certificate issued by or on behalf of the insurer or other financial guarantor furnishing the security required pursuant to Article 10. The certificate shall state the name and address of that operator and the amount, type and duration of the security, and these statements may not be disputed by the person by whom or on whose behalf the certificate was issued. The certificate shall also indicate the nuclear substances and the carriage in respect of which the security applies and shall include a statement by the competent public authority that the person named is an operator within the meaning of this Convention.

(d) A Contracting Party may provide by legislation that, under such terms as may be contained therein and upon fulfilment of the requirements of Article 10 (a), a carrier may, at his request and with the consent of an operator of a nuclear installation situated in its territory, by decision of the competent public authority, be liable in accordance with this Convention in place of that operator. In such case for all the purposes of this Convention the carrier shall be considered, in respect of nuclear incidents occurring in the course of carriage of nuclear substances, as an operator of a nuclear installation on the territory of the Contracting Party whose legislation so provides.

E. Article 5 shall be replaced by the following text:

Article 5

(a) If the nuclear fuel or radioactive products or waste involved in a nuclear incident have been in more than one nuclear installation and are in a nuclear installation at the time damage is caused, no operator of any nuclear installation in which they have previously been shall be liable for the damage.

(b) Where, however, damage is caused by a nuclear incident occurring in a nuclear installation and involving only nuclear substances stored therein incidentally to their carriage, the operator of the nuclear installation shall not be liable where another operator or person is liable pursuant to Article 4.

(c) If the nuclear fuel or radioactive products or waste involved in a nuclear incident have been in more than one nuclear installation and are not in a nuclear installation at the time damage is caused, no operator other than the operator of the last nuclear installation in which they were before the damage was caused or an operator who has subsequently taken them in charge shall be liable for the damage.

d) Si le dommage implique la responsabilité de plusieurs exploitants conformément à la présente Convention, leur responsabilité est solidaire et cumulative; toutefois, lorsqu'une telle responsabilité résulte du dommage causé par un accident nucléaire mettant en jeu des substances nucléaires en cours de transport, soit dans un seul et même moyen de transport, soit, en cas de stockage en cours de transport, dans une seule et même installation nucléaire, le montant total maximum de la responsabilité desdits exploitants est égal au montant le plus élevé fixé pour un des exploitants conformément à l'Article 7. En aucun cas, la responsabilité d'un exploitant résultant d'un accident nucléaire ne peut dépasser le montant fixé, en ce qui le concerne, à l'Article 7.

F. L'Article 6 est remplacé par le texte suivant:

Article 6

a) Le droit à réparation pour un dommage causé par un accident nucléaire ne peut être exercé que contre un exploitant responsable de ce dommage conformément à la présente Convention; il peut également être exercé contre l'assureur ou contre toute autre personne ayant accordé une garantie financière à l'exploitant conformément à l'Article 10, si un droit d'action directe contre l'assureur ou toute personne ayant accordé une garantie financière est prévu par le droit national.

b) Sous réserve des dispositions du présent Article, aucune autre personne n'est tenue de réparer un dommage causé par un accident nucléaire; toutefois, cette disposition ne peut affecter l'application des accords internationaux dans le domaine des transports qui sont en vigueur ou ouverts à la signature, à la ratification ou à l'adhésion, à la date de la présente Convention.

c) i) Aucune disposition de la présente Convention n'affecte la responsabilité:

1. de toute personne physique qui, par un acte ou une omission procédant de l'intention de causer un dommage, a causé un dommage résultant d'un accident nucléaire dont l'exploitant, conformément à l'Article 3 (a) (ii) (1) et (2) ou à l'Article 9, n'est pas responsable en vertu de la présente Convention;
2. de la personne dûment autorisée à exploiter un réacteur faisant partie d'un moyen de transport pour un dommage causé par un accident nucléaire, lorsqu'un exploitant n'est pas responsable de ce dommage en vertu de l'Article 4 (a) (iii) ou (b) (iii).

(ii) L'exploitant ne peut être rendu responsable, en dehors de la présente Convention, d'un dommage, causé par un accident nucléaire, sauf lorsqu'il n'est pas fait usage de l'Article 7 (c), et alors seulement dans la mesure où des dispositions particulières ont été prises en ce qui concerne le dommage au moyen de transport, soit dans la légis-

(d) If damage gives rise to liability of more than one operator in accordance with this Convention, the liability of these operators shall be joint and several: provided that where such liability arises as a result of damage caused by a nuclear incident involving nuclear substances in the course of carriage in one and the same means of transport, or, in the case of storage incidental to the carriage, in one and the same nuclear installation, the maximum total amount for which such operators shall be liable shall be the highest amount established with respect to any of them pursuant to Article 7 and provided that in no case shall any one operator be required, in respect of a nuclear incident, to pay more than the amount established with respect to him pursuant to Article 7.

F. Article 6 shall be replaced by the following text:

Article 6

(a) The right to compensation for damage caused by a nuclear incident may be exercised only against an operator liable for the damage in accordance with this Convention, or, if a direct right of action against the insurer or other financial guarantor furnishing the security required pursuant to Article 10 is given by national law, against the insurer or other financial guarantor.

(b) Except as otherwise provided in this Article, no other person shall be liable for damage caused by a nuclear incident, but this provision shall not affect the application of any international agreement in the field of transport in force or open for signature, ratification or accession at the date of this Convention.

(c) (i) Nothing in this Convention shall affect the liability:

1. of any individual for damage caused by a nuclear incident for which the operator, by virtue of Article 3 (a) (ii) (1) and (2) or Article 9, is not liable under this Convention and which results from an act or omission of that individual done with intent to cause damage;
2. of a person duly authorized to operate a reactor comprised in a means of transport for damage caused by a nuclear incident when an operator is not liable for such damage pursuant to Article 4 (a) (iii) or (b) (iii).

(ii) The operator shall incur no liability outside this Convention for damage caused by a nuclear incident except where use has not been made of the right provided for in Article 7 (c), and then only to the extent that national legislation or the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the

lation nationale, soit dans la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire.

d) Toute personne qui a réparé un dommage causé par un accident nucléaire en vertu d'un accord international visé au paragraphe (*b*) du présent Article ou en vertu de la législation d'un État non-Contractant acquiert par subrogation, à concurrence de la somme versée, les droits dont la personne ainsi indemnisée aurait bénéficié en vertu de la présente Convention.

e) Toute personne ayant son lieu principal d'exploitation sur le territoire d'une Partie Contractante, ou ses préposés, qui ont réparé un dommage nucléaire causé par un accident nucléaire survenu sur le territoire d'un État non-Contractant ou un dommage subi sur ce territoire, acquièrent, à concurrence de la somme versée, les droits dont la personne ainsi indemnisée aurait bénéficié en l'absence de l'Article 2.

f) L'exploitant n'a un droit de recours que:

i) si le dommage résulte d'un acte ou d'une omission procédant de l'intention de causer un dommage, contre la personne physique auteur de l'acte ou de l'omission intentionnelle;

ii) si et dans la mesure où le recours est prévu expressément par contrat.

g) Pour autant que l'exploitant ait un droit de recours contre une personne en vertu du paragraphe (*f*) du présent Article, ladite personne ne peut avoir un droit contre l'exploitant en vertu des paragraphes (*d*) ou (*e*) du présent Article.

h) Si la réparation du dommage met en jeu un régime national ou public d'assurance médicale, de sécurité sociale ou de réparation des accidents du travail et maladies professionnelles, les droits des bénéficiaires de ce régime et les recours éventuels pouvant être exercés contre l'exploitant sont réglés par la loi de la Partie Contractante ou les règlements de l'organisation intergouvernementale ayant établi ce régime.

G. L'Article 7 est remplacé par le texte suivant:

Article 7

a) Le total des indemnités payables pour un dommage causé par un accident nucléaire ne peut dépasser le montant maximum de la responsabilité, fixé conformément au présent Article.

b) Le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant pour les dommages causés par un accident nucléaire est fixé à 15.000.000 d'unités de compte de l'Accord Monétaire Européen, telles qu'elles sont définies à la date de la présente Convention (appelées ci-après

operator liable is situated has made specific provisions concerning damage to the means of transport.

(d) Any person who has paid compensation in respect of damage caused by a nuclear incident under any international agreement referred to in paragraph (b) of this Article or under any legislation of a non-Contracting State shall, up to the amount which he has paid, acquire by subrogation the rights under this Convention of the person suffering damage whom he has so compensated.

(e) Any person who has his principal place of business in the territory of a Contracting Party or who is the servant of such a person and who has paid compensation in respect of damage caused by a nuclear incident occurring in the territory of a non-Contracting State or in respect of damage suffered in such territory shall, up to the amount which he has paid, acquire the rights which the person so compensated would have had against the operator but for the provisions of Article 2.

(f) The operator shall have a right of recourse only:

(i) if the damage caused by a nuclear incident results from an act or omission done with intent to cause damage, against the individual acting or omitting to act with such intent;

(ii) if and to the extent that it is so provided expressly by contract.

(g) If the operator has a right of recourse to any extent pursuant to paragraph (f) of this Article against any person, that person shall not, to that extent, have a right against the operator under paragraphs (d) or (e) of this Article.

(h) Where provisions of national or public health insurance, social security, workmen's compensation or occupational disease compensation systems include compensation for damage caused by a nuclear incident, rights of beneficiaries of such systems and rights of recourse by virtue of such systems shall be determined by the law of the Contracting Party or by the regulations of the inter-Governmental organisation which has established such systems.

G. Article 7 shall be replaced by the following text:

Article 7

(a) The aggregate of compensation required to be paid in respect of damage caused by a nuclear incident shall not exceed the maximum liability established in accordance with this Article.

(b) The maximum liability of the operator in respect of damage caused by a nuclear incident shall be 15,000,000 European Monetary Agreement units of account as defined at the date of this Convention (hereinafter referred to as "units of account"): provided that any

„unités de compte”). Toutefois, un autre montant plus ou moins élevé peut être fixé par la législation d'une Partie Contractante, compte tenu de la possibilité pour l'exploitant d'obtenir l'assurance ou une autre garantie financière requise à l'Article 10, sans toutefois que le montant ainsi fixé puisse être inférieur à 5.000.000 d'unités de compte. Les montants prévus au présent paragraphe peuvent être convertis en monnaie nationale en chiffres ronds.

c) L'exception résultant de l'alinéa (a) (ii) (2) de l'Article 3 peut être écartée par la législation d'une Partie Contractante, à condition qu'en aucun cas l'inclusion des dommages au moyen de transport n'ait pour effet de réduire la responsabilité de l'exploitant pour les autres dommages à un montant inférieur à 5.000.000 d'unités de compte.

d) Le montant fixé en vertu du paragraphe (b) du présent Article pour la responsabilité des exploitants d'installations nucléaires situées sur le territoire d'une Partie Contractante ainsi que les dispositions de la législation d'une Partie Contractante prises en vertu du paragraphe (c) du présent Article, s'appliquent à la responsabilité desdits exploitants quel que soit le lieu de l'accident nucléaire.

e) Une Partie Contractante peut subordonner le transit de substances nucléaires à travers son territoire, à la condition que le montant maximum de la responsabilité de l'exploitant étranger en cause soit augmenté, si elle estime que ledit montant ne couvre pas d'une manière adéquate les risques d'un accident nucléaire au cours de ce transit. Toutefois, le montant maximum ainsi augmenté ne peut excéder le montant maximum de la responsabilité des exploitants d'installations nucléaires situées sur le territoire de cette Partie Contractante.

f) Les dispositions du paragraphe (e) du présent Article ne s'appliquent pas:

i) au transport par mer lorsqu'il y a, en vertu du droit international, un droit de refuge dans les ports de ladite Partie Contractante, par suite d'un danger imminent, ou un droit de passage inoffensif à travers son territoire;

ii) au transport par air lorsqu'il y a, en vertu d'un accord ou du droit international, un droit de survol du territoire ou d'atterrissage sur le territoire de ladite Partie Contractante.

g) Les intérêts et dépens liquidés par le Tribunal saisi d'une action en réparation en vertu de la présente Convention ne sont pas considérés comme des indemnités au sens de la présente Convention et sont dus par l'exploitant en sus du montant des réparations qui peuvent être dues en vertu du présent Article.

Contracting Party, taking into account the possibilities for the operator of obtaining the insurance or other financial security required pursuant to Article 10, may establish by legislation a greater or less amount, but in no event less than 5,000,000 units of account. The sums mentioned above may be converted into national currency in round figures.

(c) Any Contracting Party may by legislation provide that the exception in Article 3 (a) (ii) (2) shall not apply: provided that in no case shall the inclusion of damage to the means of transport result in reducing the liability of the operator in respect of other damage to an amount less than 5,000,000 units of account.

(d) The amount of liability of operators of nuclear installations in the territory of a Contracting Party established in accordance with paragraph (b) of this Article as well as the provisions of any legislation of a Contracting Party pursuant to paragraph (c) of this Article shall apply to the liability of such operators wherever the nuclear incident occurs.

(e) A Contracting Party may subject the transit of nuclear substances through its territory to the condition that the maximum amount of liability of the foreign operator concerned be increased, if it considers that such amount does not adequately cover the risks of a nuclear incident in the course of the transit: provided that the maximum amount thus increased shall not exceed the maximum amount of liability of operators of nuclear installations situated in its territory.

(f) The provisions of paragraph (e) of this Article shall not apply:

(i) to carriage by sea where, under international law, there is a right of entry in cases of urgent distress into the ports of such Contracting Party or a right of innocent passage through its territory; or

(ii) to carriage by air where, by agreement or under international law there is a right to fly over or land on the territory of such Contracting Party.

(g) Any interest and costs awarded by a court in actions for compensation under this Convention shall not be considered to be compensation for the purposes of this Convention and shall be payable by the operator in addition to any sum for which he is liable in accordance with this Article.

H. L'Article 8 est remplacé par le texte suivant:

Article 8

a) Les actions en réparation, en vertu de la présente Convention, doivent être intentées sous peine de déchéance, dans le délai de dix ans à compter de l'accident nucléaire. Toutefois, la législation nationale peut fixer un délai de déchéance supérieur à dix ans, si la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire dont l'exploitant est responsable prévoit des mesures pour couvrir la responsabilité de l'exploitant à l'égard des actions en réparation introduites après l'expiration du délai de dix ans et pendant la période de prolongation de ce délai. Toutefois, cette prolongation du délai de déchéance ne peut porter atteinte en aucun cas aux droits à réparation en vertu de la présente Convention des personnes ayant intenté contre l'exploitant une action du fait de décès ou de dommages aux personnes avant l'expiration dudit délai de dix ans.

b) Dans le cas de dommage causé par un accident nucléaire mettant en jeu des combustibles nucléaires, produits ou déchets radioactifs qui étaient, au moment de l'accident, volés, perdus, jetés par-dessus bord ou abandonnés et n'avaient pas été récupérés, le délai visé au paragraphe (a) de cet Article est calculé à partir de la date de cet accident nucléaire, mais il ne peut en aucun cas être supérieur à vingt ans à compter de la date du vol, de la perte, du jet par-dessus bord ou de l'abandon.

c) La législation nationale peut fixer un délai de déchéance ou de prescription de deux ans au moins, soit à compter du moment où le lésé a eu connaissance du dommage et de l'exploitant responsable, soit à compter du moment où il a dû raisonnablement en avoir connaissance, sans que le délai établi en vertu des paragraphes (a) et (b), de cet Article puisse être dépassé.

d) Dans les cas prévus à l'Article 13 (c) (ii), il n'y a pas de déchéance de l'action en réparation si, dans le délai prévu au paragraphe (a) du présent Article,

i) une action a été intentée, avant que le Tribunal visé à l'Article 17 n'ait pris une décision, devant l'un des tribunaux entre lesquels ledit Tribunal peut choisir; si le Tribunal désigne comme tribunal compétent, un autre tribunal que celui devant lequel l'action a déjà été intentée, il peut fixer un délai dans lequel l'action doit être intentée devant le tribunal compétent ainsi désigné;

ii) une demande a été introduite auprès d'une Partie Contractante intéressée en vue de la désignation du tribunal compétent par le Tribunal conformément à l'Article 13 (c) (ii), à condition qu'une action soit intentée après cette désignation dans le délai qui serait fixé par ledit Tribunal.

H. Article 8 shall be replaced by the following text:

Article 8

(a) The right of compensation under this Convention shall be extinguished if an action is not brought within ten years from the date of the nuclear incident. National legislation may, however, establish a period longer than ten years if measures have been taken by the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated to cover the liability of that operator in respect of any action for compensation begun after the expiry of the period of ten years and during such longer period: provided that such extension of the extinction period shall in no case affect the right of compensation under this Convention of any person who has brought an action in respect of loss of life or personal injury against the operator before the expiry of the period of ten years.

(b) In the case of damage caused by a nuclear incident involving nuclear fuel or radioactive products or waste which, at the time of the incident have been stolen, lost, jettisoned or abandoned and have not yet been recovered, the period established pursuant to paragraph (a) of this Article shall be computed from the date of that nuclear incident, but the period shall in no case exceed twenty years from the date of the theft, loss, jettison or abandonment.

(c) National legislation may establish a period of not less than two years for the extinction of the right or as a period of limitation either from the date at which the person suffering damage has knowledge or from the date at which he ought reasonably to have known of both the damage and the operator liable: provided that the period established pursuant to paragraphs (a) and (b) of this Article shall not be exceeded.

(d) Where the provisions of Article 13 (c) (ii) are applicable the right of compensation shall not, however, be extinguished if, within the time provided for in paragraph (a) of this Article,

(i) prior to the determination by the Tribunal referred to in Article 17, an action has been brought before any of the courts from which the Tribunal can choose; if the Tribunal determines that the competent court is a court other than that before which such action has already been brought, it may fix a date by which such action has to be brought before the competent court so determined; or

(ii) a request has been made to a Contracting Party concerned to initiate a determination by the Tribunal of the competent court pursuant to Article 13 (c) (ii) and an action is brought subsequent to such determination within such time as may be fixed by the Tribunal.

e) Sauf disposition contraire du droit national, une personne ayant subi un dommage causé par un accident nucléaire qui a intenté une action en réparation dans le délai prévu au présent Article peut présenter une demande complémentaire en cas d'aggravation du dommage après l'expiration de ce délai, tant qu'un jugement définitif n'est pas intervenu.

I. L'Article 9 est remplacé par le texte suivant:

Article 9

L'exploitant n'est pas responsable des dommages causés par un accident nucléaire si cet accident est dû directement à des actes de conflit armé, d'hostilités, de guerre civile, d'insurrection ou, sauf disposition contraire de la législation de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située son installation nucléaire, à des cataclysmes naturels de caractère exceptionnel.

J. L'Article 13 est remplacé par le texte suivant:

Article 13

a) Sauf dans les cas où le présent Article en dispose autrement, les tribunaux de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle l'accident nucléaire est survenu, sont seuls compétents pour statuer sur les actions introduites en vertu des Articles 3, 4, 6 (a) et 6 (e).

b) Lorsqu'un accident nucléaire survient hors des territoires des Parties Contractantes, ou que le lieu de l'accident nucléaire ne peut être déterminé avec certitude, les tribunaux de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle est située l'installation nucléaire dont l'exploitant est responsable sont seuls compétents.

c) Lorsqu'en vertu des paragraphes (a) ou (b) du présent Article les tribunaux de plusieurs Parties Contractantes sont compétents, la compétence est attribuée,

i) si l'accident nucléaire est survenu en partie en dehors du territoire de toute Partie Contractante et en partie sur le territoire d'une seule Partie Contractante, aux tribunaux de cette dernière;

ii) dans tout autre cas, aux tribunaux de la Partie Contractante désignée, à la demande d'une Partie Contractante intéressée, par le Tribunal visé à l'Article 17, comme étant la plus directement liée à l'affaire.

d) Lorsque les jugements prononcés contradictoirement ou par défaut par le tribunal compétent en vertu des dispositions du présent Article sont exécutoires d'après les lois appliquées par ce tribunal, ils deviennent exécutoires sur le territoire de toute autre Partie Contractante dès l'accomplissement des formalités prescrites par la Partie Contractante intéressée. Aucun nouvel examen du fond de l'affaire n'est admis. Cette disposition ne s'applique pas aux jugements qui ne sont exécutoires que provisoirement.

(e) Unless national law provides to the contrary, any person suffering damage caused by a nuclear incident who was brought an action for compensation within the period provided for in this Article may amend his claim in respect of any aggravation of the damage after the expiry of such period provided that final judgement has not been entered by the competent court.

I. Article 9 shall be replaced by the following text:

Article 9

The operator shall not be liable for damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, insurrection or, except in so far as the legislation of the Contracting Party in whose territory his nuclear installation is situated may provide to the contrary, a grave natural disaster of an exceptional character.

J. Article 13 shall be replaced by the following text:

Article 13

(a) Except as otherwise provided in this Article, jurisdiction over actions under Articles 3, 4, 6 (a) and 6 (e) shall lie only with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear incident occurred.

(b) Where a nuclear incident occurs outside the territory of the Contracting Parties, or where the place of the nuclear incident cannot be determined with certainty, jurisdiction over such actions shall lie with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated.

(c) Where jurisdiction would lie with the courts of more than one Contracting Party by virtue of paragraphs (a) or (b) of this Article, jurisdiction shall lie,

(i) if the nuclear incident occurred partly outside the territory of any Contracting Party and partly in the territory of a single Contracting Party, with the courts of that Contracting Party; and

(ii) in any other case, with the courts of the Contracting Party determined, at the request of a Contracting Party concerned, by the Tribunal referred to in Article 17 as being the most closely related to the case in question.

(d) Judgements entered by the competent court under this Article after trial, or by default, shall, when they have become enforceable under the law applied by that court, become enforceable in the territory of any of the other Contracting Parties as soon as the formalities required by the Contracting Party concerned have been complied with. The merits of the case shall not be the subject of further proceedings. The foregoing provisions shall not apply to interim judgements.

e) Si une action en réparation est intentée contre une Partie Contractante en vertu de la présente Convention, ladite Partie Contractante ne peut invoquer son immunité de juridiction devant le tribunal compétent en vertu du présent Article, sauf en ce qui concerne les mesures d'exécution.

K. L'Annexe I est remplacée par le texte suivant:

ANNEXE I

Les réserves suivantes ont été acceptées, soit à la date de la signature de la Convention, soit à la date de la signature du Protocol Additionnel:

1. *Article 6 (a) et (c) (i):*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne, du Gouvernement de la République d'Autriche et du Gouvernement du Royaume de Grèce.

Réserve du droit de laisser subsister, par une disposition de la législation nationale, la responsabilité d'une personne autre que l'exploitant, à condition que cette personne soit entièrement couverte, même en cas d'action mal fondée, soit par une assurance ou une autre garantie financière obtenue par l'exploitant, soit au moyen des fonds publics.

2. *Article 6 (b) et (d):*

Réserve du Gouvernement de la République d'Autriche, du Gouvernement du Royaume de Grèce, du Gouvernement du Royaume de Norvège et du Gouvernement du Royaume de Suède.

Réserve du droit de considérer leurs lois nationales comportant des dispositions équivalentes à celles des accords internationaux visés à l'Article 6 (b) comme des accords internationaux aux fins de l'Article 6 (b) et (d).

3. *Article 8 (a):*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne et du Gouvernement de la République d'Autriche.

Réserve du droit d'établir, en ce qui concerne les accidents nucléaires survenant respectivement dans la République Fédérale d'Allemagne et dans la République d'Autriche, un délai de déchéance supérieur à dix ans, si des mesures ont été prévues pour couvrir la responsabilité de l'exploitant à l'égard des actions en réparation introduites après l'expiration du délai de dix ans et pendant la période de prolongation de ce délai.

4. *Article 9:*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne et du Gouvernement de la République d'Autriche.

Réserve du droit de prévoir, en ce qui concerne les accidents nucléaires survenant respectivement dans la République Fédérale d'Al-

(e) If an action is brought against a Contracting Party under this Convention, such Contracting Party may not, except in respect of measures of execution, invoke any jurisdictional immunities before the court competent in accordance with this Article.

K. Annex I shall be replaced by the following text:

ANNEX I

The following reservations were accepted either at the time of signature of the Convention or at the time of signature of the Additional Protocol:

1. *Article 6 (a) and (c) (i):*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany, the Government of the Republic of Austria and the Government of the Kingdom of Greece.

Reservation of the right to provide, by national law, that persons other than the operator may continue to be liable for damage caused by a nuclear incident on condition that these persons are fully covered in respect of their liability, including defence against unjustified actions, by insurance or other financial security obtained by the operator or out of State funds.

2. *Article 6 (b) and (d):*

Reservation by the Government of the Republic of Austria, the Government of the Kingdom of Greece, the Government of the Kingdom of Norway and the Government of the Kingdom of Sweden.

Reservation of the right to consider their national legislation which includes provisions equivalent to those included in the international agreements referred to in Article 6 (b) as being international agreements within the meaning of Article 6 (b) and (d).

3. *Article 8 (a):*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Austria.

Reservation of the right to establish, in respect of nuclear incidents occurring in the Federal Republic of Germany and in the Republic of Austria respectively, a period longer than ten years if measures have been taken to cover the liability of the operator in respect of any actions for compensation begun after the expiry of the period of ten years and during such longer period.

4. *Article 9:*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Austria.

Reservation of the right to provide, in respect of nuclear incidents occurring in the Federal Republic of Germany and in the Republic

Allemagne et dans la République d'Autriche, que l'exploitant est responsable des dommages causés par un accident nucléaire si cet accident est dû directement à des actes de conflit armé, d'hostilités, de guerre civile, d'insurrection ou à des cataclysmes naturels de caractère exceptionnel.

5. *Article 19:*

Réserve du Gouvernement de la République Fédérale d'Allemagne, du Gouvernement de la République d'Autriche et du Gouvernement du Royaume de Grèce.

Réserve du droit de considérer la ratification de la présente Convention comme entraînant l'obligation, conformément au droit international, de prendre dans l'ordre interne des dispositions relatives à la responsabilité civile dans le domaine de l'énergie nucléaire conformes aux dispositions de la présente Convention.

II

a) Les dispositions du présent Protocole Additionnel font partie intégrante de la Convention sur la Responsabilité Civile dans le Domaine de l'Énergie Nucléaire du 29 juillet 1960 (appelée ci-après la „Convention”).

b) Le présent Protocole Additionnel sera ratifié ou confirmé. Les instruments de ratification du présent Protocole Additionnel seront déposés auprès du Secrétaire Général de l'Organisation de Coopération et de Développement Économiques; le cas échéant, la confirmation du présent Protocole Additionnel lui sera notifiée.

c) Les Signataires du présent Protocole Additionnel qui ont déjà ratifié la Convention, s'engagent à ratifier ou à confirmer aussitôt que possible le présent Protocole Additionnel. Les autres Signataires du présent Protocole Additionnel s'engagent à le ratifier ou à le confirmer en même temps qu'ils ratifieront la Convention. Aucune adhésion à la Convention ne sera reçue si elle n'est accompagnée d'une adhésion au présent Protocole Additionnel.

d) Le Secrétaire Général de l'Organisation donnera communication à tous les Signataires, ainsi qu'aux Gouvernements ayant adhéré à la Convention, de la réception des instruments de ratification et de la notification des confirmations.

e) Pour le calcul du nombre de ratifications prévu à l'Article 19 (b) de la Convention pour son entrée en vigueur, il ne sera tenu compte que des Signataires qui auront ratifié la Convention et ratifié ou confirmé le présent Protocole Additionnel.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires soussignés, dûment habilités, ont apposé leurs signatures au bas du présent Protocole.

of Austria respectively, that the operator shall be liable for damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, insurrection or a grave natural disaster of an exceptional character.

5. *Article 19:*

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany, the Government of the Republic of Austria, and the Government of the Kingdom of Greece.

Reservation of the right to consider ratification of this Convention as constituting an obligation under international law to enact national legislation on third party liability in the field of nuclear energy in accordance with the provisions of this Convention.

II

(a) The provisions of this Additional Protocol shall form an integral part of the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29th July 1960 (hereinafter referred to as the "Convention").

(b) This Additional Protocol shall be ratified or confirmed. Instruments of ratification of this Additional Protocol shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development. Where there is a confirmation of this Additional Protocol, it shall be notified to him.

(c) The Signatories of this Additional Protocol who have already ratified the Convention undertake to ratify or to confirm this Additional Protocol as soon as possible. The other Signatories of this Additional Protocol undertake to ratify it or to confirm it at the same time as they ratify the Convention. Accessions to the Convention will be accepted only if they are accompanied by accession to this Additional Protocol.

(d) The Secretary-General of the Organisation shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification and of the receipt of any confirmation.

(e) In calculating the number of ratifications required in accordance with Article 19 (b) for the coming into force of the Convention, account will be taken only of those Signatories who have ratified the Convention and have ratified or confirmed this Additional Protocol.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Protocol.

FAIT à Paris le 28 janvier 1964, en français, en anglais, en allemand, en espagnol, en italien et en néerlandais, en un seul exemplaire qui restera déposé auprès du Secrétaire Général de l'Organisation de Coopération et de Développement Économiques qui en communiquera une copie certifiée conforme à tous les Signataires.

(Voor de ondertekeningen zie na de Nederlandse tekst, blz. 12 e.v.)

DONE in Paris the 28th day of January 1964 in the English, French, German, Spanish, Italian and Dutch languages in a single copy which shall remain deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development by whom certified copies will be communicated to all Signatories.

(Voor de ondertekeningen zie na de Nederlandse tekst, blz. 12 e.v.)

D. GOEDKEURING

Het Protocol behoeft de goedkeuring der Staten-Generaal ingevolge artikel 60, lid 2, der Grondwet, alvorens te kunnen worden bekrachtigd.

E. BEKRACHTIGING

Bekrachtiging van het Protocol is voorzien in deel II, onder *b*.

G. INWERKINGTREDING

De bepalingen van het Protocol, die ingevolge deel II, onder *a*, een integrerend deel uitmaken van het op 29 juli 1960 te Parijs gesloten Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie, zullen blijkens genoemd deel, onder *e*, juncto artikel 19, lid *b*, van het Verdrag, in werking treden zodra ten minste vijf ondertekenende Regeringen zowel een akte van bekrachtiging van het Verdrag als een akte van bekrachtiging van het Protocol hebben nedergelegd.

J. GEGEVENS

Het Protocol strekt tot wijziging van het op 29 juli 1960 te Parijs gesloten Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie. Van dat Verdrag is de oorspronkelijke tekst geplaatst in *Trb.* 1961, 27. Zie ook *Trb.* 1962, 64. De tekst van het Verdrag, zoals gewijzigd bij het Protocol, is geplaatst in *Trb.* 1964, 175.

Bij het Verdrag behoort een „Exposé des Motifs”, waarvan de Nederlandse vertaling als „Gemeenschappelijk Commentaar” is geplaatst in *Trb.* 1962, 64, rubriek J. Als gevolg van de totstandkoming van het Protocol zijn wijzigingen in dat Commentaar aangebracht. Het gewijzigde Commentaar is geplaatst in *Trb.* 1964, 175, rubriek J.

Het Protocol is tot stand gekomen in het kader van het Europese Agentschap voor Kernenergie, hetwelk is opgericht bij een op 17 december 1957 te Parijs genomen Beslissing van de Raad van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking. Tekst en vertaling van deze Beslissing zijn geplaatst in *Trb.* 1958, 55, blz. 46 e.v. De Organisatie voor Europese Economische Samenwerking was opgericht bij een op 16 april 1948 te Parijs gesloten Verdrag, waarvan tekst en vertaling zijn geplaatst in *Sib.* I 484. Zie ook *Trb.* 1962, 26. Vergelijk ook *Trb.* 1961, 41 en *Trb.* 1962, 27. In de plaats van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking is getreden de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, welke laatste is opgericht bij een op 14 december 1960 te Parijs gesloten Verdrag. Van laatstbedoeld Verdrag is de tekst geplaatst in *Trb.* 1961, 42. Zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1962, 28.

Eveneens op 28 januari 1964 is te Parijs tot stand gekomen een Aanvullend Protocol bij het op 31 januari 1963 te Brussel gesloten

Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960 inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie. Van dat Protocol is de tekst geplaatst in *Trb.* 1964, 179. Van het op 31 januari 1963 te Brussel gesloten Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960 inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie is de oorspronkelijke tekst geplaatst in *Trb.* 1963, 171. De tekst van genoemd Aanvullend Verdrag, zoals gewijzigd bij het genoemde Protocol van Parijs van 28 januari 1964, is geplaatst in *Trb.* 1964, 176.

Onder auspiciën van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (tekst en vertaling van het Statuut dier Organisatie in *Trb.* 1957, 50; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1963, 39) vond van 29 april t/m 19 mei 1963 te Wenen een internationale conferentie inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade plaats. Tijdens deze conferentie werd vastgesteld een Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade, welk Verdrag op 21 mei 1963 te Wenen voor ondertekening werd opengesteld. De tekst van dat Verdrag, waarnaar wordt verwezen in de preambule tot het onderhavige Protocol, is geplaatst in *Trb.* 1964, 177.

Van de op 5 augustus 1955 te Parijs gesloten Europese Monetaire Overeenkomst, waarnaar wordt verwezen in deel I, onder G, van het onderhavige Protocol, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1956, 66.

Het Tribunaal van het Europese Agentschap voor Kernenergie, naar welk Tribunaal op meerdere plaatsen in het onderhavige Protocol wordt verwezen, is ingesteld bij het op 20 december 1957 te Parijs gesloten Verdrag inzake de instelling van een veiligheidscontrole op het gebied van de kernenergie. De tekst van dat Verdrag is geplaatst in *Trb.* 1958, 55. Zie ook *Trb.* 1959, 132.

Op 16, 17 en 18 juli, 19 en 20 september en 28 en 29 november 1963 vonden te Parijs bijeenkomsten plaats van regeringsdeskundigen inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie. De Notulen van deze bijeenkomsten luiden in het Nederlands als volgt ¹⁾:

Notulen van de bijeenkomsten van de regeringsdeskundigen inzake wettelijke aansprakelijkheid, gehouden op 16, 17 en 18 juli, 19 en 20 september en 28 en 29 november 1963

Inleiding

Deze bijeenkomsten werden gehouden om de Staten die het Verdrag van Parijs (O.E.S.O.) inzake wettelijke aansprakelijkheid op

¹⁾ Bij het afdrukken van deze Notulen is rekening gehouden met enige taalkundige verbeteringen, aangebracht in het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960, zoals bij het onderhavige Protocol gewijzigd, waarover in het kader van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling overeenstemming is bereikt.

het gebied van de kernenergie van 29 juli 1960 hebben ondertekend, in staat te stellen de vraagstukken te bestuderen die voor hen zouden voortvloeien uit de ondertekening van het Verdrag dat werd aanvaard aan het einde van de Internationale Conferentie inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade, die in mei 1963 onder auspiciën van de Internationale Atoomorganisatie te Wenen is gehouden.

NOTULEN

Begripsomschrijvingen

Radioactieve produkten of afvalstoffen

1. Zowel in het Verdrag van Parijs (artikel 1(a) (iv)) als in het Verdrag van Wenen (artikel I (1) (g)) wordt bepaald dat bepaalde soorten van radio-isotopen worden uitgesloten van de omschrijving van het begrip „radioactieve produkten of afvalstoffen”. Het Verdrag van Parijs sluit deze radio-isotopen echter alleen uit wanneer zij zich buiten een kerninstallatie bevinden; in het Verdrag van Wenen worden zij uitgesloten onafhankelijk van de plaats waar zij zich bevinden.

De deskundigen werden het erover eens dat, ten einde deze discrepantie op te heffen, de Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend het recht dat zij krachtens artikel I(1) (k) (iii) van het Verdrag van Wenen bezitten, dienen uit te oefenen om onder de definitie van het begrip „kernschade” tevens te begrijpen, schade veroorzaakt door radio-isotopen die zich binnen een kerninstallatie bevinden. Deskundigen legden er de nadruk op dat dit niet dient te worden uitgelegd als een beperking van het recht artikel I(1) (k) (iii) nog op andere wijzen toe te passen.

2. Men stelde vast dat het Verdrag van Wenen (artikel I (1) (g)) radio-isotopen van de definitie van het begrip „radioactieve produkten of afvalstoffen” uitsluit indien zij „bruikbaar” zijn voor de daarin opgesomde doeleinden, terwijl zij daarentegen in het Verdrag van Parijs (artikel I (a) (iv)) worden uitgesloten, indien zij „gebruikt worden of bestemd zijn om gebruikt te worden” voor dezelfde doeleinden. Men was het erover eens dat met laatstgenoemde zinsnede hetzelfde wordt bedoeld als met die welke in het Verdrag van Wenen voorkomt en dat deze aldus zal worden uitgelegd.

Een reactor welke deel uitmaakt van een vervoermiddel

3. Bij de omschrijving van het begrip „kerninstallatie” worden zowel in het Verdrag van Parijs (artikel I(a) (ii)) als in dat van Wenen (artikel I (1) (j) (i)) reactoren die gebruikt worden in een vervoermiddel uitgesloten, maar de draagwijdte is verschillend. In het Verdrag van Parijs worden reactoren „welke deel uitmaken van een vervoermiddel” uitgesloten, doch in het Gemeenschappelijk Commentaar (paragraaf 11) wordt gesteld dat het de bedoeling is dat deze zinsnede alleen betrekking heeft op die reactoren „die deel uitmaken van een vervoermiddel en worden gebruikt of bestemd zijn te worden gebruikt voor de voortbeweging van dat vervoermiddel”.

De vergelijkbare begripsomschrijving in het Verdrag van Wenen sluit daarentegen reactoren uit, „waarmede een vervoermiddel bestemd voor vervoer overzee of door de lucht” is uitgerust, ongeacht of zij dienen als krachtbron voor de voortbeweging daarvan of voor enig ander doel.

De deskundigen waren het erover eens dat de beste manier om de twee verdragen op dit fundamentele punt met elkaar in overeenstemming te brengen, zou zijn de zinsnede in artikel 1 (a) (ii) van het Verdrag van Parijs „welke deel uitmaken van een vervoermiddel” te beschouwen als betrekking hebbende op elke reactor die daarvan deel uitmaakt, hoe deze ook als krachtbron gebruikt mag worden. Paragraaf 11 van het Gemeenschappelijk Commentaar zal dienovereenkomstig worden gewijzigd.

Wat betreft het feit dat in het Verdrag van Wenen de omschrijving van het begrip „kerninstallatie” mede betrekking heeft op reactoren welke deel uitmaken van een vervoermiddel bestemd voor vervoer over land, ongeacht of zij dienen voor de voortbeweging daarvan of voor enig ander doel, was men van mening dat deze discrepantie tussen de twee Verdragen voorschijnt van ondergeschikt belang is en dat het vraagstuk op een later tijdstip nader zou kunnen worden bestudeerd in het licht van de ontwikkeling van de techniek.

Fabrieken voor de scheiding van isotopen en fabrieken voor de vervaardiging van nucleaire stoffen

4. De deskundigen stelden vast dat, hoewel de begripsomschrijving van het begrip „kerninstallatie” vervat in het Verdrag van Parijs (artikel 1 (a) (ii)) „fabrieken voor de scheiding van isotopen van splijtstoffen” afzonderlijk vermeldt, het Verdrag van Wenen (artikel I (1) (j) (ii)) in de overeenkomstige begripsomschrijving een soortgelijke afzonderlijke vermelding niet kent. Zowel de intergouvernementele commissie van de Internationale Atoomorganisatie als de redactiecommissie ter diplomatieke conferentie van bovengenoemde organisatie waren echter van mening dat de zinsnede in artikel I (1) (j) (ii) in het Verdrag van Wenen „elke fabriek welke splijtstoffen gebruikt voor de vervaardiging van splijtbaar materiaal” en „elke fabriek voor de bewerking van splijtbaar materiaal” zowel doelen op fabrieken voor de scheiding van isotopen als op fabrieken voor de vervaardiging van nucleaire stoffen, zodat de beide begripsomschrijvingen op hetzelfde neerkomen.

Schade

Begripsomschrijving

5. Het Verdrag van Wenen (artikel I (1) (k) (i) en (iii)) en het Verdrag van Parijs (artikel 1 (a) (1) en artikel (3)) bevatten omschrijvingen van het begrip schade waarvoor de exploitant aansprakelijk is, welke in hoofdzaak dezelfde zijn. In het Verdrag van Wenen

(artikel I (1) (k) (iii)) wordt bovendien nog afzonderlijk vermeld dat de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt, schade mag insluiten welke „ontstaat uit of het gevolg is van andere ioniserende straling afkomstig van elke andere stralingsbron binnen een kerninstallatie”.

De deskundigen waren van mening dat de aldus aan de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt toegekende bevoegdheid niet onverenigbaar is met het Verdrag van Parijs, daar gebruikmaking van deze bevoegdheid voornamelijk tot gevolg zal hebben dat het Verdrag van Wenen en het Verdrag van Parijs met elkaar in overeenstemming worden gebracht wat betreft de behandeling van radio-isotopen, zoals omschreven in paragraaf 1 hierboven. Indien enigerlei bron van ioniserende straling die niet onder het Verdrag van Parijs valt, doch welke zich in een kerninstallatie bevindt, bijdraagt tot een kernongeval waarbij installaties en/of materiaal onder het Verdrag valend zijn betrokken, is het hoogst onwaarschijnlijk dat het mogelijk zou zijn de veroorzaakte schade te scheiden naar de stralings- of besmettingsbron. En indien een kernongeval zou plaatsvinden waarbij uitsluitend een dergelijke bron in een kerninstallatie betrokken is, bestaat er geen bezwaar tegen toepassing van het Verdrag van Parijs op dat ongeval door de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt.

De deskundigen waren het er echter over eens dat, ten einde alle twijfel weg te nemen, een afzonderlijke bepaling in het Verdrag dient te worden opgenomen, krachtens welke een Verdragsluitende Partij de bevoegdheid krijgt schade in te sluiten welke ontstaat uit of het gevolg is van ioniserende straling afkomstig van enigerlei stralingsbron welke zich binnen een kerninstallatie bevindt. Een overeenkomstige wijziging van artikel 3 zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

De deskundigen waren het er ook over eens dat het laatste considerandum van de preambule van het Verdrag gewijzigd moest worden in die zin dat de uitdrukking „kernongevallen” wordt vervangen door „ongevallen te wijten aan ioniserende straling”. Deze wijziging zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Verband met het Verdrag van Brussel inzake de aansprakelijkheid van exploitanten van nucleaire schepen

6. Krachtens het Verdrag van Parijs (artikel 4) is de exploitant van een kerninstallatie aansprakelijk voor schade veroorzaakt door kernongevallen waarbij nucleaire stoffen zijn betrokken, welke van zijn installatie worden vervoerd totdat deze stoffen zijn overgenomen door een andere exploitant van een op het land gevestigde kerninstallatie die gelegen is op het grondgebied van een andere Verdragsluitende Partij, of totdat de stoffen op het grondgebied van een niet-Verdragsluitende Staat zijn uitgeladen. Men releveerde dat de ondertekenende Staten de resultaten wensten af te wachten van de

onderhandelingen betreffende het Verdrag van Brussel inzake de aansprakelijkheid van exploitanten van nucleaire schepen alvorens een regeling te treffen met betrekking tot het vraagstuk van de aansprakelijkheid in gevallen waarin nucleaire stoffen door de exploitant van een op het land gevestigde kerninstallatie worden geleverd aan de exploitant van een nucleair schip. Het Verdrag van Brussel werd in mei 1962 aanvaard en dientengevolge werd een voor deze situatie geëigend tijdstip van beëindiging der aansprakelijkheid van de exploitant van een op het land gevestigde kerninstallatie in het Verdrag van Wenen (artikel II (1) (b) (iii)) opgenomen. Het Verdrag van Wenen (artikel II (1) (c) (iii)) dekt op gelijke wijze het omgekeerde van het hierboven omschreven geval, waarin nucleaire stoffen worden geleverd door de exploitant van een nucleair schip aan de exploitant van een op het land gevestigde kerninstallatie.

De deskundigen waren het erover eens dat in artikel 4 van het Verdrag van Parijs gelijksoortige bepalingen dienden te worden opgenomen als vervat in de artikelen II (1) (b) (iii) en II (1) (c) (iii) van het Verdrag van Wenen. Het gewijzigde artikel 4 zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

De deskundigen kwamen verder overeen dat een met het voorafgaande verband houdende wijziging noodzakelijk was, aangezien anders artikel 6 (b) zo zou kunnen worden uitgelegd dat de exploitant van een nucleair schip van aansprakelijkheid zou zijn ontheven in gevallen waarin krachtens de bepalingen, over het opnemen waarvan thans overeenstemming is bereikt, de exploitant van een op het land gevestigde kerninstallatie niet aansprakelijk is. De bedoelde wijziging zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen als nieuw artikel 6 (c) (i) (2). Tenslotte constateerden de deskundigen dat een in wezen gelijke uitleg zou kunnen worden gegeven van artikel II (5) van het Verdrag van Wenen in gevallen waarin het Verdrag van Brussel inzake de aansprakelijkheid van exploitanten van nucleaire schepen niet is bekrachtigd. Men kwam overeen de permanente commissie die door de diplomatieke conferentie van Wenen is ingesteld, te verzoeken deze aangelegenheid met voorrang aan een onderzoek te onderwerpen.

Aansprakelijkheid voor kernongevallen die plaatsvinden gedurende het vervoer van nucleaire stoffen

7. Men releveerde dat toen het Verdrag van Parijs werd opgesteld, de ondertekenende Staten te kennen gaven dat de bepalingen van artikel 4 nader zouden moeten worden gezien indien een Verdrag inzake aansprakelijkheid, waartoe alle landen ter wereld kunnen toetreden, zou worden aanvaard. De deskundigen kwamen tenslotte tot de conclusie dat aanvaarding van alle bepalingen van artikel II (1) (b) en (c) van het Verdrag van Wenen ter vervanging van de huidige bepalingen van artikel 4 van het Verdrag van Parijs een

aantal problemen die uit de verschillen tussen de twee teksten voortvloeien, zou doen verdwijnen.

Men stelde evenwel vast dat er een probleem bestaat in het geval van vervoer van nucleaire stoffen tussen twee Staten (A en B) die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend, waarvan er slechts één (A) tevens het Verdrag van Wenen heeft ondertekend. Dit probleem doet zich voor omdat, in het geval waarin nucleaire stoffen van land A naar land B worden vervoerd en tijdens dit vervoer een kernongeval plaatsvindt, krachtens het Verdrag van Parijs de exploitant die bij overeenkomst aansprakelijkheid heeft aanvaard of deze stoffen onder zich heeft (hetzij A, hetzij B) aansprakelijk is, terwijl daarentegen krachtens het Verdrag van Wenen alleen exploitant A aansprakelijk zou zijn, aangezien de nucleaire stoffen bestemd zijn voor een Staat die het Verdrag van Wenen niet heeft ondertekend. In het omgekeerde geval, d.w.z. in gevallen waarin nucleaire stoffen worden vervoerd van B naar A, is krachtens het Verdrag van Parijs de exploitant die deze stoffen onder zich heeft aansprakelijk (hetzij A, hetzij B), terwijl daarentegen krachtens het Verdrag van Wenen alleen exploitant A aansprakelijk zou zijn. Men kwam tot het inzicht dat dit probleem ten dele zou kunnen worden opgelost indien Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend ervoor zouden zorgen dat, wanneer nucleaire stoffen worden gezonden naar andere Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend, doch het Verdrag van Wenen niet hebben ondertekend, hun eigen exploitanten bij overeenkomst aansprakelijkheid zouden aanvaarden, totdat de stoffen zijn uitgeladen uit het vervoermiddel waarmee zij naar de andere Staat die het Verdrag van Parijs heeft ondertekend, werden vervoerd. Op dezelfde wijze zou in gevallen waarin nucleaire stoffen worden gezonden van een exploitant op het grondgebied van een Staat die het Verdrag van Parijs heeft ondertekend, doch het Verdrag van Wenen niet heeft ondertekend, naar een exploitant op het grondgebied van een andere Staat die het Verdrag van Parijs heeft ondertekend en die tevens het Verdrag van Wenen heeft ondertekend, de laatstgenoemde Staat ervoor kunnen zorgen dat de aansprakelijkheid bij overeenkomst wordt aanvaard door de geadresseerde, vanaf het tijdstip waarop de nucleaire stoffen worden geladen in het vervoermiddel waarmee zij naar die Staat zullen worden vervoerd. Soortgelijke problemen kunnen zich voordoen in het geval van vervoer van nucleaire stoffen tussen twee Staten die het Verdrag van Wenen hebben ondertekend, waarvan er slechts één tevens het Verdrag van Parijs heeft ondertekend.

Men stelde vast dat in elk geval een Verdragsluitende Partij de vrijheid heeft haar eigen eisen te stellen met betrekking tot de overdracht van aansprakelijkheid binnen haar rechtsgebied aan of van een exploitant van een kerninstallatie die op haar grondgebied is gelegen.

Men was het erover eens dat het op dit ogenblik niet mogelijk is,

vooral indien niet alle Staten die partij zijn bij het Verdrag van Parijs eveneens partij worden bij het Verdrag van Wenen, de problemen op te lossen welke aldus zouden ontstaan als gevolg van het door elkaar heen werken van de twee Verdragen, hetgeen tot gevolg zou kunnen hebben dat er verschillende rechters bevoegd zouden zijn of verschillende rechters bevoegd zouden zijn met betrekking tot schade die door hetzelfde kernongeval is veroorzaakt. In eerste instantie zal de uiteindelijke oplossing van deze problemen afhangen van de vraag welke landen partij worden bij het Verdrag van Wenen. Artikel 4 van het Verdrag van Parijs als gewijzigd door de opnemings van de bepalingen van het Verdrag van Wenen zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Opslag in een kerninstallatie tijdens het vervoer

8. Er werd op gewezen dat er geen uitdrukkelijke bepaling in het Verdrag van Parijs bestaat, die vergelijkbaar is met het voorbehoud in artikel II (i) van het Verdrag van Wenen, krachtens hetwelk de exploitant van een kerninstallatie niet aansprakelijk is voor schade veroorzaakt door een kernongeval waarbij nucleaire stoffen betrokken zijn, die in zijn kerninstallatie zijn opgeslagen tijdens het vervoer, in gevallen waarin een andere exploitant aansprakelijk is. Enkele deskundigen wezen erop dat in de praktijk dit voorbehoud bedoeld was om in hun land de zekerheid te hebben dat indien nucleaire stoffen worden opgeslagen in een kerninstallatie tijdens het vervoer, slechts de exploitant van die installatie aansprakelijk is in het geval er gedurende deze tijdelijke opslag een kernongeval plaatsvindt.

Men was algemeen de mening toegedaan dat, ten einde elke mogelijke discrepantie tussen de twee Verdragen te vermijden, er in artikel 5 van het Verdrag van Parijs een bepaling diende te worden opgenomen van gelijke strekking als het voorbehoud in artikel II (1) van het Verdrag van Wenen. Deze zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Aansprakelijkheid van de exploitant in gevallen waarin verschillende van zijn kerninstallaties zijn betrokken bij hetzelfde kernongeval

9. De waarnemer van de U.N.I.P.E.D.E. vestigde de aandacht van de deskundigen op het feit dat in artikel II (4) van het Verdrag van Wenen uitdrukkelijk wordt bepaald dat, indien verschillende kerninstallaties van een en dezelfde exploitant betrokken zijn bij een enkel kernongeval en het voorbehoud in artikel I (1) (j) niet van toepassing is, de exploitant aansprakelijk zal zijn tot het maximumbedrag met betrekking tot elk van de betrokken installaties. De artikelen 7 (a) en 5 (b) van het Verdrag van Parijs behoeven te zamen niet noodzakelijkerwijs dezelfde uitwerking teweeg te brengen.

De deskundigen verklaarden dat een dergelijke situatie zich slechts in een beperkt aantal gevallen zou kunnen voordoen en waarschijnlijk beperkt zou blijven tot afzonderlijke lozingen van slijtbaar materiaal uit verschillende installaties, waarvan de gezamenlijke uitwerking een kernongeval tot gevolg heeft. In deze gevallen zal de exploitant gewoonlijk de lozing onder controle hebben en is er geen reden zijn aansprakelijkheid te beperken indien zich een ongeval voordoet. De deskundigen wezen erop dat indien een andere installatie die door een andere exploitant wordt geëxploiteerd bij een ongeval betrokken zou zijn de aansprakelijkheid uiteraard een cumulatief karakter zou hebben, en dat naar hun oordeel het Verdrag van Parijs zodanig dient te worden uitgelegd dat het in de hier bedoelde gevallen tot dezelfde uitkomst leidt als het Verdrag van Wenen.

De mogelijkheid kernschade van andere schade te scheiden

10. Het Verdrag van Wenen (artikel IV (4)) bepaalt dat in gevallen waarin zowel kernschade als andere schade is veroorzaakt door een kernongeval of door een kernongeval en een of meer andere schadebrengende feiten te zamen, deze andere schade binnen de aansprakelijkheid van de exploitant valt voor zover zij niet redelijkerwijs van de kernschade is te scheiden. De tekst van het Verdrag van Parijs (artikel 1 (a) (i)) bevat geen specifieke bepalingen ten aanzien van dit onderscheid.

Het is bekend dat het Verenigd Koninkrijk in 1961 het probleem van een juiste uitleg van het begrip „kernongeval” zoals dit in het Verdrag van Parijs wordt gehanteerd aan de orde stelde, en via het Secretariaat van het Europese Agentschap voor Kernenergie de mening van de andere ondertekenende Staten hieromtrent gevraagd heeft. Het secretariaat deelde mede dat tijdens de onderhandelingen over het Verdrag van Parijs vier mogelijke gevallen in verband met deze definitie zijn bestudeerd, en wel:

- Schadebrengend feit van conventionele aard – conventionele schade;
- Schadebrengend feit van nucleaire aard – conventionele schade;
- Schadebrengend feit van conventionele aard – kernschade;
- Schadebrengend feit van nucleaire aard – kernschade.

Men kwam overeen dat het Verdrag de laatste drie van deze vier gevallen behoorde te dekken, d.w.z. gevallen waarin hetzij het schadebrengende feit of enige daardoor veroorzaakte schade van nucleaire aard is, en dat in deze drie gevallen alle schade zal zijn gedekt. Derhalve wordt in paragraaf 8 van het Gemeenschappelijk Commentaar gesteld: „Deze omschrijving van het begrip „kernongeval” heeft tot gevolg dat schadevergoeding geëist kan worden wanneer zowel het schadebrengende feit als de schade te wijten is aan radioactiviteit. Omgekeerd bestaat geen recht op schadevergoeding in gevallen waarin het schadebrengende feit en de schade van conventionele aard zijn. Schadevergoeding kan echter krachtens het Verdrag worden geëist in gevallen waarin hetzij een aan radioactiviteit te wijten on-

geval conventionele schade hetzij een ongeval van conventionele aard stralingsschade veroorzaakt”.

Men heeft twee hypothetische gevallen opgesteld, en wel een waarin een luchtvaartuig op een kerninstallatie stort, en een waarin twee treinen, waarvan er een spijlbaar materiaal vervoert, op elkaar botsen, en men stelt nu de vraag of de aan het luchtvaartuig of de trein, alsmede aan de passagiers in deze vervoermiddelen, veroorzaakte schade beschouwd zou kunnen worden als schade waarvoor de exploitant krachtens het Verdrag van Parijs aansprakelijk is. Het Secretariaat heeft de mening uitgesproken dat de rechters zich op het standpunt zouden kunnen stellen dat er twee afzonderlijke schade brengende feiten zijn, die niet dezelfde oorsprong hebben. Zij zouden kunnen stellen dat de oorsprong van het eerste schadebrengende feit een falen van het mechanisme is, dat het neerstorten van een luchtvaartuig of de treinbotsing het eerste schadebrengende feit is en dat de daardoor veroorzaakte schade de vernietiging is van het luchtvaartuig of van de trein en het verlies van mensenslevens. Daar er zowel een schadebrengend feit van conventionele aard is als conventionele schade, zou de exploitant niet aansprakelijk kunnen worden gesteld. De rechters zouden vervolgens kunnen stellen dat de oorsprong van het tweede schadebrengende feit de schade toegebracht aan de kerninstallatie of aan de trein is, dat het tweede schadebrengende feit het vrijkomen van radioactieve straling is en dat de schade die is veroorzaakt door radioactiviteit buiten de installatie of de trein het gevolg is van dat schadebrengende feit. Het tweede schadebrengende feit zou dus onder de definitie van het begrip „kernongeval” vallen en derhalve zou de exploitant aansprakelijk zijn voor de daaruit voortvloeiende schade.

Van de Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend deelden alle, één uitgezonderd, het standpunt van het Secretariaat.

Na deze aangelegenheid nader te hebben onderzocht, waren de deskundigen het erover eens dat met de bepalingen van het Verdrag van Parijs, zoals die op deze twee hypothetische gevallen van toepassing zijn, hetzelfde wordt beoogd als met de bepalingen van het Verdrag van Wenen en dat in de praktijk de rechters deze op dezelfde wijze zullen uitleggen. De deskundigen waren evenwel ook van mening dat het verstandig zou zijn een bepaling op te nemen met dezelfde strekking als artikel IV (4) van het Verdrag van Wenen, waarin uitdrukkelijk de mogelijkheid van het gescheiden houden van de schade wordt geregeld in het geval van schade veroorzaakt door een kernongeval en enig ander ongeval te zamen. Een overeenkomstige wijziging van artikel 3 van het Verdrag van Parijs zal in het Aanvullend Protocol worden opgenomen.

11. Er werd op gewezen dat de omschrijving van het begrip schade waarvoor krachtens het Verdrag van Wenen (artikel I (1) (k) (i) schadevergoeding verschuldigd is overeenkomt met de be-

palingen van artikel 3 van het Verdrag van Parijs. Het Verdrag van Wenen (artikel I (1) (k) (ii)) bepaalt echter bovendien dat „elk ander verlies of schade” hieronder zou kunnen worden begrepen indien het recht van de bevoegde rechter daarin voorziet. De deskundigen waren het er over eens dat, ofschoon het Verdrag van Parijs geen specifieke bepaling van dien aard bevat, men de beantwoording van de vraag wat als verlies of schade dient te worden aangemerkt voor het verkrijgen van schadevergoeding ingevolge het Verdrag, heeft overgelaten aan de bevoegde rechter overeenkomstig het van toepassing zijnde recht zoals in paragraaf 39 van het Gemeenschappelijk Commentaar is gesteld. Ingevolge beide Verdragen wordt bijvoorbeeld over zaken als het verlies van het gebruik van eigendom, of immateriële schade door de bevoegde rechter beslist. Men was eenstemmig van oordeel dat geen maatregelen behoeft te worden genomen, aangezien het resultaat onder de figuur der beide Verdragen hetzelfde zal zijn en de Staten die zich bij hun wetgeving op de tekst van Wenen zullen baseren ook in overeenstemming met het Verdrag van Parijs handelen.

Uitsluitend van kleine hoeveelheden splijtbaar materiaal

12. Zowel in het Verdrag van Parijs (artikel 1 (b)) als in het Verdrag van Wenen (artikel I (2)) wordt bepaald dat indien de geringe omvang van de betrokken risico's dit rechtvaardigt, bepaalde nucleaire stoffen van de toepassing van de Verdragen kunnen worden uitgesloten. Krachtens het Verdrag van Wenen kunnen kleine hoeveelheden door de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt worden uitgesloten binnen de door de Beheersraad van de Internationale Atoomorganisatie vastgestelde grenzen; krachtens het Verdrag van Parijs kan uitsluiting geschieden door een beslissing van de Bestuurscommissie van het Europese Agentschap voor Kernenergie. Bovendien kan de Bestuurscommissie ook een kerninstallatie of splijtstoffen van de toepassing van het Verdrag van Parijs uitsluiten. Aangezien deze uitsluitingen verschillend in omvang kunnen zijn, hebben de deskundigen de kwestie bestudeerd of hieruit voor Staten die bij beide Verdragen partij zijn, met elkaar in strijd zijnde verplichtingen zouden kunnen voortvloeien.

Er werd op gewezen dat voor zover het kleine hoeveelheden betreft, de Beheersraad van de Internationale Atoomorganisatie binnenkort een aanvang zal maken met de bestudering van het vraagstuk van de uitsluiting van deze hoeveelheden van het Verdrag van Wenen, maar dat het niet waarschijnlijk is dat er reeds vóór 1964 een beslissing terzake zal worden genomen. Men wees erop dat de landen er vermoedelijk niet voor zullen voelen alle hoeveelheden splijtbaar materiaal, daarbij inbegrepen monsters voor wetenschappelijk onderzoek die slechts de allergeingste hoeveelheden van dit materiaal bevatten, te onderwerpen aan verplichte verzekering en aan een vergunningstelsel, zodat ten aanzien van deze kwestie

een of andere beslissing zal dienen te worden genomen, alvorens bekrachtiging plaatsheeft. De deskundigen deden de aanbeveling dat de afzonderlijke landen aan de Bestuurscommissie van het Europese Agentschap voor Kernenergie een uiteenzetting zouden geven van de methoden die zij bij het oplossen van dit probleem denken aan te wenden, daarbij inbegrepen een omschrijving van de categorieën en hoeveelheden splijtbaar materiaal die zij voorstellen van de bepalingen van het Verdrag uit te sluiten. Tenzij de Bestuurscommissie de omvang van de vrijstelling groter acht dan ingevolge het bepaalde in artikel 1 (b) gerechtvaardigd is, zal zij overeenkomstig dat artikel een voorlopige beslissing moeten nemen, die op bovenbedoelde voorstellen gebaseerd is, en die van kracht blijft totdat zij een definitieve beslissing kan nemen in het licht van een beslissing van de Beheersraad, genomen krachtens artikel I (2) van het Verdrag van Wenen.

Uitbreiding der territoriale toepassing

13. De deskundigen releveerden dat een bepaling van gelijke strekking als artikel 2 van het Verdrag van Parijs oorspronkelijk in het ontwerp van het Verdrag van Wenen (artikel I A) was opgenomen, maar op het laatste ogenblik was geschrapt. Algemeen heerste de opvatting dat het bij het ontbreken van zulk een bepaling moeilijk is duidelijk vast te stellen hoever de territoriale toepassing van het Verdrag van Wenen gaat. Enerzijds zou men kunnen stellen dat, aangezien er in het geheel geen bepaling van dien aard bestaat, een Staat die partij is bij het Verdrag van Wenen de vrijheid heeft de werkingssfeer van het Verdrag uit te breiden, omdat dit niet uitdrukkelijk is verboden. Anderzijds kan men echter ook stellen, en wel op basis van de uitdrukkelijke afwijzing door de diplomatieke conferentie van artikel I A, dat uitbreiding van de territoriale werkingssfeer zou kunnen indruisen tegen de verplichtingen welke een Verdragsluitende Partij ingevolge het Verdrag heeft, omdat dit zou kunnen leiden tot vermindering van het voor de slachtoffers van andere Verdragsluitende Partijen voor schadevergoeding beschikbare bedrag, daar het aantal slachtoffers dat op schadevergoeding aanspraak kan maken hierdoor immers zou kunnen toenemen.

Nadat langdurige besprekingen waren gehouden over de moeilijkheden die eventueel zouden kunnen ontstaan, indien Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend gebruik wensen te maken van artikel 2 van dat Verdrag, terwijl het Verdrag van Wenen een dergelijke bepaling niet kent, werd overeengekomen dat men de door de diplomatieke conferentie van Wenen ingestelde permanente commissie zal verzoeken met de grootste spoed het vraagstuk van de territoriale werkingssfeer van het Verdrag van Wenen in behandeling te nemen.

14. Verschillende deskundigen vroegen zich af of het wel noodzakelijk was artikel 2 van het Verdrag van Parijs te handhaven, maar uit een onderzoek van de bedoelingen van de verschillende Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend is gebleken dat de meerderheid wel degelijk prijs stelt op de in artikel 2 toegekende bevoegdheid, vooral omdat er geen zekerheid bestaat dat alle Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend tevens tot het Verdrag van Wenen zullen toetreden. Sommige landen wensten de toepassing van artikel 2 zodanig te zien beperkt dat de toepasselijkheid van het Verdrag van Parijs slechts zou kunnen worden uitgebreid tot schade die in Staten die geen partij bij dit Verdrag zijn is geleden, als gevolg van kernongevallen die op hun grondgebied plaatsvinden; andere landen wensten het Verdrag te kunnen uitbreiden in dier voege dat het mede van toepassing is op schade die wordt geleden op het grondgebied van een Verdragsluitende Partij, zelfs indien het kernongeval elders plaatsheeft.

De deskundigen hebben zich ook beraden over de vraag of de huidige redactie van artikel 2, waardoor uitbreiding aan de nationale wetgeving, dat wil zeggen aan het recht van de bevoegde rechter, wordt overgelaten, geen aanleiding zou geven tot moeilijkheden in gevallen waarin een buitenlandse exploitant aansprakelijk is voor een kernongeval dat plaatsvindt gedurende het vervoer van nucleaire stoffen. De overgrote meerderheid was de mening toegedaan dat, aangezien het bedrag van de aansprakelijkheid van de exploitant wordt bepaald door de Staat waar zijn kerninstallatie zich bevindt, het logisch is dat de omvang van zijn aansprakelijkheid ook op deze wijze wordt bepaald. Indien dit niet het geval zou zijn, zou het voor de exploitanten onmogelijk kunnen zijn de nodige verzekeringsdekking voor transporten te verkrijgen, aangezien zij van te voren nooit met zekerheid zouden kunnen zeggen of de nationale wetgeving van een Verdragsluitende Partij over het grondgebied waarvan het vervoer van zijn splijtbare stoffen volgens plan zou plaatshebben, de werkingssfeer van het Verdrag van Parijs heeft uitgebreid. De deskundigen kwamen tenslotte overeen dat artikel 2 van het Verdrag van Parijs zal worden gewijzigd in die zin dat de uitbreiding zal kunnen geschieden door de wetgeving van de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt. Dit zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Men kwam tevens overeen dat, nadat de permanente commissie de uitlegging van het Verdrag van Wenen op dit punt zal hebben behandeld, de Staten die het Verdrag van Parijs en tevens het Verdrag van Wenen hebben ondertekend, indien dit nodig mocht blijken, aanleiding zouden vinden tot het afleggen van een gemeenschappelijke verklaring omtrent hun interpretatie van de territoriale werkingssfeer van het Verdrag van Wenen. Voor het ogenblik worden geen verdere stappen overwogen.

Schadevergoeding uit openbare middelen boven de aansprakelijkheid van de exploitant uit

15. De deskundigen hebben zich beraden over de vraagstukken die voortvloeien uit het ontbreken in het Verdrag van Wenen van een bepaling die vergelijkbaar is met artikel 15 (b) van het Verdrag van Parijs. Zij bespraken de kwestie of in het licht van de bepalingen van artikel XIII van het Verdrag van Wenen inzake non-discriminatie, er enige beperking bestaat van het recht van een Staat die partij is bij het Verdrag van Wenen, om schadevergoeding te verlenen uit openbare middelen boven de aansprakelijkheid van de exploitant uit, onder voorwaarden die afwijken van de bepalingen van dat Verdrag, dat wil zeggen door ten opzichte van andere Staten die het Verdrag van Wenen hebben ondertekend discriminatie toe te passen. Zij hebben bijzondere aandacht aan dit vraagstuk besteed in het licht van het stelsel van het gebruik van openbare middelen waarin het Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs voorziet.

Men stelde vast dat artikel 3 (c) van het Aanvullende Verdrag twee verschillende methoden aangeeft voor het beschikbaar stellen van openbare middelen. De overgrote meerderheid van de deskundigen was van mening dat het gebruik van de tweede methode (artikel 3 (c) (ii)) alle moeilijkheden met betrekking tot het Aanvullende Verdrag zou opheffen en de Staten die dat Verdrag hebben ondertekend in staat zou stellen openbare middelen aan te wenden boven het maximumbedrag van de aansprakelijkheid van de exploitant, zonder dat zij genoodzaakt zouden zijn schadevergoeding te betalen aan slachtoffers uit Staten die geen partij zijn bij het Aanvullende Verdrag. Men was er zich evenwel van bewust dat een Staat die het Aanvullende Verdrag heeft ondertekend niettemin zou kunnen wensen van de eerste methode (artikel 3 (a) (i)) gebruik te maken. Men kwam overeen dat de Staten die het Aanvullende Verdrag hebben ondertekend in dit geval, en voordat een van hen het Verdrag van Wenen bekrachtigt, onderling overleg zouden plegen ten aanzien van eventuele voorbehouden bij het Verdrag van Wenen die hiervan het gevolg zouden kunnen zijn.

Concentratie der aansprakelijkheid-uitzondering

16. Zowel het Verdrag van Parijs (artikel 4 (e)) als het Verdrag van Wenen (artikel II (2)) staat de Verdragsluitende Partijen toe bij de wet te bepalen dat een vervoerder aansprakelijk kan zijn in plaats van een exploitant. Bovendien maakt het Verdrag van Wenen het een Staat waar zich een kerninstallatie bevindt mogelijk deze aansprakelijkheid ook te leggen op „een persoon die zich bezighoudt met de behandeling van radioactieve afvalstoffen”. Het Verdrag van Wenen bevat echter geen omschrijving van dit begrip. De deskundigen hebben besproken welke gevallen met deze zinsnede worden

beogd, alsmede op welke wijze het Verdrag van Parijs zou kunnen worden uitgelegd zodat het „een persoon die zich bezighoudt met de behandeling van radioactieve afvalstoffen” insluit.

De deskundigen waren het er tenslotte over eens dat het begrip „vervoerder” zoals gebezigd in artikel 4 (e) van het Verdrag van Parijs eveneens betrekking heeft op een persoon die zijn bedrijf maakt van het afvoeren van radioactieve afvalstoffen, ofschoon er anders dan in artikel II (2) van het Verdrag van Wenen in het Verdrag van Parijs niets specifiek over wordt vermeld.

Artikel 4 (d) van het Verdrag van Parijs zou dientengevolge op dezelfde wijze gelden als voor gewone vervoerders, zodat personen die hun bedrijf maken van het afvoeren van radioactieve afvalstoffen zouden moeten worden voorzien van een certificaat („groene kaart”). Er zijn andere artikelen die betrekking hebben op „vervoer”, doch deze zullen in de praktijk de invloed hiervan niet ondervinden. Het betreft de artikelen 5 (gevallen waarvoor slechts één limiet bestaat, aangezien is overeengekomen dat deze slechts zal worden toegepast op enkele bepaalde ongevallen die gedurende het vervoer plaatsvinden), 7 (e) (verhoging van de limiet bij doorvoer) en 13 (rechtsmacht).

Aansprakelijkheid in geval van vervoer

Hoofdelijke aansprakelijkheid

17. Het Verdrag van Parijs (artikel 5 (b)) bepaalt dat in gevallen waarin schade veroorzaakt door een kernongeval aanleiding geeft tot aansprakelijkheid van meer dan één exploitant en zulk een ongeval plaatsvindt tijdens het vervoer, de exploitanten hoofdelijk en ieder voor het geheel aansprakelijk zijn en dat het hoogste totale bedrag van hun aansprakelijkheid het hoogste bedrag dat voor een van hen geldt niet te boven mag gaan. Het Verdrag van Wenen (artikel II (3)) bevat soortgelijke bepalingen, maar eist bovendien dat het splijtbaar materiaal zich moet hebben bevonden „in een en hetzelfde vervoermiddel of, in het geval van opslag tijdens het vervoer, in een en dezelfde kerninstallatie”. De deskundigen waren het erover eens dat het wenselijk is de twee teksten op dit punt met elkaar in overeenstemming te brengen en dat artikel 5 (b) van het Verdrag van Parijs in dier voege dient te worden gewijzigd dat het een bepaling bevat die gelijklopend is met die vervat in artikel II (3) (b) van het Verdrag van Wenen. Het gewijzigde artikel zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

18. In het Verdrag van Parijs (artikel 7 (e) en (f)) wordt bepaald dat een Verdragsluitende Partij de doorvoer van splijtbaar materiaal over haar grondgebied afhankelijk kan stellen van de voorwaarde dat het maximumbedrag waarvoor de betrokken buitenlandse exploitant aansprakelijk is, wordt verhoogd; het Verdrag van Wenen kent geen vergelijkbare bepaling meer. De deskundigen waren het erover

eens dat desondanks de twee Verdragen in dit opzicht niet direct met elkaar strijdig zijn en dat het derhalve niet nodig is dienaangaande iets te ondernemen. Men stelde bovendien vast dat de Staten die het Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs hebben ondertekend geen aanleiding zullen hebben onderling gebruik te maken van de bevoegdheid toegekend in artikel 7(e), daar 120 miljoen rekeneenheden beschikbaar zullen zijn om slachtoffers van een kernongeval schadeloos te stellen, ongeacht de maximumgrens van de wettelijke aansprakelijkheid van de exploitant.

In dit verband heben enkele deskundigen erop gewezen dat toestemming voor doorvoer zou kunnen worden geweigerd of slechts op bepaalde voorwaarden zou kunnen worden verleend.

Verhaal in geval van doorvoer zonder voorafgaande toestemming

19. Tijdens de besprekingen over de bepalingen inzake verhaal en subrogatie werd vastgesteld dat het Verdrag van Wenen geen bepalingen bevat die overeenkomen met artikel 6 (f) (iii) van het Verdrag van Parijs. De bepalingen van artikel 6 (f) (iii) zijn bedoeld om de exploitant te beschermen in het geval dat artikel 7 (e) toepasselijk zou zijn zonder dat hij de toestemming heeft verleend. De enige mogelijke toepassing van deze bepaling zou, zoals volgt uit par. 18 hierboven, kunnen zijn dat een Staat die partij is bij het Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs haar toepast ten aanzien van een exploitant uit een Staat die wel het Verdrag van Parijs heeft ondertekend, maar niet het Aanvullende Verdrag. De deskundigen waren het erover eens dat de bepalingen van artikel 6 (f) (iii) geen enkel nut meer hebben en dat deze passage dient te worden geschrapt. Dit zal in het Aanvullende Protocol geregeld worden.

Verlenging van de aansprakelijkheidstermijn

20. Zowel in het Verdrag van Parijs (artikel 8 (c)) als in het Verdrag van Wenen (artikel VI (1)) wordt voorzien in de mogelijkheid tot verlenging van de termijn van tien jaar gedurende welke het recht op schadevergoeding tegen de exploitant kan worden uitgeoefend, mits de aansprakelijkheid van de exploitant voor die langere termijn is gedekt. In beide gevallen kan de wetgeving van de bevoegde rechter voorzien in een langere termijn, doch ingevolge het Verdrag van Wenen kan verlenging als hierboven bedoeld slechts geschieden indien de wetgeving van de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt de zekerheid verschaft dat de aansprakelijkheid van de exploitant voor deze langere termijn is gedekt, terwijl ingevolge het Verdrag van Parijs de nationale wetgeving deze zekerheid moet verschaffen.

De deskundigen stelden vast dat in de praktijk beide verdragen dezelfde gevolgen zullen hebben in gevallen waarin een kernongeval

zich voordoet in een kerninstallatie, maar dat zij tegenstrijdige gevolgen zouden kunnen hebben in gevallen waarin een kernongeval zich voordoet tijdens het vervoer van nucleaire stoffen.

Tot vermindering van deze tegenstrijdigheid kwam men overeen de bepalingen van de tweede volzin van artikel VI (1) van het Verdrag van Wenen op te nemen in artikel 8 (c) van het Verdrag van Parijs. De deskundigen waren voorts van mening dat de bepalingen van de laatste volzin van artikel VI (1), die in het Verdrag van Parijs geen tegenhanger hebben, hun nut hebben en in artikel 8 (c) van het Verdrag van Parijs dienen te worden opgenomen. De nieuwe redactie van artikel 8 (c) zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Voor de deskundigen van Oostenrijk en de Bondsrepubliek Duitsland was echter onaanvaardbaar dat de termijn van tien jaar slechts mag worden verlengd indien de wetgeving van de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt de zekerheid verschafft dat de aansprakelijkheid van de exploitant voor die langere termijn is gedekt. Teneinde te verzekeren dat zij de bepalingen van het oorspronkelijke artikel 8 (c) van het Verdrag van Parijs op dit punt zouden kunnen toepassen ten aanzien van kernongevallen die zich in onderscheidenlijk Oostenrijk en de Bondsrepubliek voordoen, gingen alle deskundigen akkoord met de tekst van een voorbehoud. Dit voorbehoud zal in het Aanvullend Protocol worden opgenomen.

Medeschuld van het slachtoffer

21. In het Verdrag van Wenen (artikel IV (2)) wordt speciaal voorzien in de mogelijkheid dat de bevoegde rechter, indien zijn recht hierin voorziet, de exploitant geheel of gedeeltelijk kan vrijstellen van zijn verplichting de schadevergoeding te betalen met betrekking tot schade welke is geleden door een persoon die de kernschade, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, heeft veroorzaakt door grove schuld of met het opzet schade te veroorzaken. Het Verdrag van Parijs kent op dit punt geen specifieke bepaling, maar laat het over aan de bevoegde rechter om overeenkomstig het nationale recht te beslissen in hoeverre deze schuld of opzet van invloed zal zijn op de eis tot schadevergoeding (Gemeenschappelijk Commentaar: derde alinea van par. 48).

De deskundigen concludeerden dat het Verdrag van Wenen in elk geval een Staat niet de verplichting oplegt te voorzien in bijzondere bepalingen die de exploitant onder de hier besproken omstandigheden ontlasten. Het enige gevolg van de bepaling in het Verdrag van Wenen is dat indien een Staat er inderdaad in voorziet de exploitant te ontlasten, dit slechts kan geschieden ten aanzien van grove schuld of het opzet van de zijde van het slachtoffer schade te veroorzaken. Men was het erover eens dat, zowel om deze reden en omdat artikel XVII van het Verdrag van Wenen aan de Staten die het Verdrag

van Parijs hebben ondertekend de mogelijkheid laat onderling met een afwijkend stelsel te werken, de twee Verdragen niet strijdig zijn.

Uitsluitingsgronden

22. De deskundigen stelden allereerst vast dat uit zuiver redactioneel oogpunt de opsommingen van de uitsluitingsgronden in de twee Verdragen (Verdrag van Parijs — artikel 9, Verdrag van Wenen — artikel I V (3)) enigszins verschillen. Het Verdrag van Wenen maakt b.v. melding van „vijandelijkheden” en het Verdrag van Parijs van „inval”. Men was het erover eens dat hoe gering het verschil ook is, de voorkeur dient te worden gegeven aan de term „vijandelijkheden”, die in het Verdrag van Wenen wordt gebezigd, teneinde tegenstrijdigheid bij de interpretatie van de bepaling te vermijden.

23. In de tweede plaats werd opgemerkt dat voor het van kracht worden van de opgesomde uitsluitingsgronden het Verdrag van Wenen eist dat het kernongeval „rechtstreeks te wijten” moet zijn geweest aan een der opgesomde omstandigheden. De vergelijkbare bepaling in het Verdrag van Parijs luidt echter slechts „te wijten aan”. Er werd evenwel ook op gewezen dat de Engelse tekst van het Gemeenschappelijk Commentaar op het Verdrag van Parijs (tweede alinea van par. 48) melding maakt van „a nuclear incident directly due to”. Aangezien de aan deze zinsnede in de beide Verdragen te hechten betekenis dezelfde is, werd overeengekomen het woord „directly” op te nemen in artikel 9 van het Verdrag van Parijs ten einde wederom elk misverstand voortvloeiende uit een afwijkende redactie te vermijden.

24. Het eerste verschil van materiële aard tussen de desbetreffende bepalingen bestaat hierin dat krachtens het Verdrag van Wenen de ontheffing van de exploitant ten aanzien van de aansprakelijkheid voor kernschade veroorzaakt door een ongeval, dat rechtstreeks te wijten is aan een gewapend conflict, vijandelijkheden, burgeroorlog of opstand een absoluut karakter draagt, terwijl daarentegen krachtens het Verdrag van Parijs de exploitant door de wetgeving van de bevoegde rechter in een of meer van deze gevallen aansprakelijk kan worden gesteld. Daar het duidelijk is geworden dat de meeste landen de exploitant in deze gevallen niet aansprakelijk willen stellen, werd overeengekomen de zinsnede „voor zover de nationale wetgeving niet het tegendeel heeft bepaald” uit artikel 9 van het Verdrag van Parijs te schrappen. Hierdoor zou tevens uniformiteit tussen de Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend verzekerd worden.

25. De deskundigen constateerden voorts dat de exploitant krachtens beide Verdragen niet aansprakelijk is voor kernschade die is veroorzaakt door een kernongeval dat rechtstreeks te wijten is aan een ernstige natuurramp van uitzonderlijke aard, tenzij anders is

bepaald. Krachtens het Verdrag van Wenen is het de wetgeving van de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt, die anders kan bepalen, terwijl dit in het Verdrag van Parijs wordt overgelaten aan de nationale wetgeving. Ten einde eventuele tegenstrijdigheden te vermijden en ter bevordering van de uniformiteit werd besloten de formulering van het Verdrag van Wenen over te nemen.

Artikel 9 van het Verdrag van Parijs zal, op de hierboven vermelde vier punten gewijzigd, in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Voor de deskundigen van Oostenrijk en de Bondsrepubliek Duitsland waren echter de laatste twee voorgestelde wijzigingen ten aanzien van kernongevallen die zich voordoen in onderscheidenlijk Oostenrijk of de Bondsrepubliek, onaanvaardbaar. Ten einde te verzekeren dat de uitsluiting van de aansprakelijkheid van de exploitant in deze gevallen afhankelijk is van de nationale wetgeving, gingen alle deskundigen akkoord met de tekst van een voorbehoud bij artikel 9. Dit voorbehoud zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen. Sommige deskundigen merkten op dat de toepassing van dit voorbehoud aanleiding zou kunnen geven tot moeilijkheden in gevallen van doorvoer over Oostenrijks of Duits grondgebied. De deskundigen van Oostenrijk en de Bondsrepubliek zegden hierop toe, hun onderscheiden regeringen voor te zullen stellen de andere Verdragsluitende Partijen van te voren in kennis te stellen van eventueel krachtens artikel 9 uit te vaardigen wetten.

De waarnemer van de Europese Verzekeringscommissie merkte op dat er geen verzekering beschikbaar is om de aansprakelijkheid te dekken van de exploitant voor schade veroorzaakt door een kernongeval dat rechtstreeks te wijten is aan een gewapend conflict, vijandelikheden, burgeroorlog of opstand. Voorts merkte hij op dat slechts enkele verzekeraars in staat zijn dekking te verschaffen voor schade veroorzaakt door kernongevallen die rechtstreeks te wijten zijn aan ernstige natuurrampen van uitzonderlijke aard.

De aansprakelijkheid van natuurlijke personen in gevallen waarin de aansprakelijkheid van de exploitant is uitgesloten

26. De deskundigen stelden vast dat het Verdrag van Parijs geen bepaling bevat van gelijke strekking als artikel IV (7) (a) van het Verdrag van Wenen, en er werd geruime tijd over de juiste betekenis van deze bepaling gediscussieerd. Men was het erover eens dat een Verdragsluitende Partij krachtens het Verdrag van Wenen niet gehouden is een regeling te treffen krachtens welke een natuurlijke persoon aansprakelijk is voor kernschade ten aanzien waarvan de aansprakelijkheid van de exploitant krachtens de bepalingen van artikel IV (3) of (5) van dat Verdrag is uitgesloten. Men kwam overeen dat een bepaling van gelijke strekking als artikel IV (7) (a) van het Verdrag van Wenen in artikel 6 van het Verdrag van Parijs

dient te worden opgenomen. Een wijziging dienaangaande zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Schade aan goederen die zich op het terrein van de kerninstallatie bevinden en schade aan het vervoermiddel

27. Bij de bespreking van de bepalingen van de twee Verdragen (Verdrag van Parijs — artikel 3 (b) (i), Verdrag van Wenen — artikel IV (5) (a)) krachtens welke de exploitant niet aansprakelijk is voor schade aan goederen die zich op het terrein van de kerninstallatie bevinden, stelden de deskundigen zich op het standpunt, dat ofschoon de tekst van het Verdrag van Parijs niet speciaal melding maakt van schade aan de kerninstallatie zelf, het kennelijk de bedoeling is dat de exploitant voor dergelijke schade niet aansprakelijk is. Men wees erop, dat men het niet noodzakelijk heeft geacht een dergelijke speciale vermelding op te nemen, op grond van het feit dat in het algemeen de exploitant zijn eigen kerninstallatie zal exploiteren en hij niet tegen zichzelf een rechtsvordering kan instellen. Diverse deskundigen merkten op dat het voorkomt dat de kerninstallatie zelf niet het eigendom is van de exploitant en dat het derhalve aan te bevelen is het Verdrag van Wenen te volgen door een speciale vermelding van de kerninstallatie zelf op te nemen. De deskundigen waren het er eenstemmig over eens dat de tekst van artikel 3 (b) (i) van het Verdrag van Parijs dienovereenkomstig moet worden gewijzigd.

In de tweede plaats merkte men op dat de omschrijving van het begrip goederen die zich op het terrein van de kerninstallatie bevinden, zoals die in het Verdrag van Parijs voorkomt enigszins enger is dan de begripsoomschrijving in het Verdrag van Wenen, omdat de goederen op het terrein niet slechts moeten worden gebruikt in verband met de kerninstallatie, doch de exploitant deze tevens onder zijn berusting, onder zijn beheer of anderszins voorhanden moet hebben. Men wees erop dat dit kleine verschil theoretisch gesproken tot gevolg zou kunnen hebben dat de exploitant krachtens het Verdrag van Parijs aansprakelijk zou zijn voor schade aan bepaalde goederen op het terrein van zijn kerninstallatie, terwijl hij krachtens het Verdrag van Wenen hiervoor niet aansprakelijk zou zijn. Sommige deskundigen stelden zich op het standpunt dat de tekst van het Verdrag van Parijs zou kunnen worden toegepast tussen de Staten die dit Verdrag hebben ondertekend, maar tenslotte kwamen de deskundigen tot de overtuiging dat het beter zou zijn hierin de formulering van het Verdrag van Wenen te volgen.

Het aldus gewijzigde artikel 3 (b) (i) zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

28. Men bestudeerde het vraagstuk van de eventueel overgebleven aansprakelijkheid van de exploitant voor schade waarvoor hij geen aansprakelijkheid overeenkomstig de Verdragen draagt. De deskun-

digen waren het er over het algemeen over eens dat het met betrekking tot het Verdrag van Parijs niet duidelijk is of een exploitant aansprakelijk zou kunnen zijn buiten het Verdrag om voor schade waarvoor hij geen aansprakelijkheid overeenkomstig het Verdrag draagt, namelijk schade aan goederen op het terrein van de kerninstallatie en schade aan het vervoermiddel. Met name waren de deskundigen van mening dat de laatste volzin van paragraaf 16 van het Gemeenschappelijk Commentaar misleidend zou kunnen zijn, omdat deze slechts betrekking heeft op gevallen waarin de exploitant krachtens artikel 9 van het Verdrag van zijn aansprakelijkheid ontheven is.

In het Verdrag van Wenen daarentegen wordt speciaal aandacht besteed aan een onderdeel van deze kwestie, en wel in artikel IV (7) (b), dat bepaalt dat in gevallen waarin de exploitant overeenkomstig het Verdrag niet aansprakelijk is, het Verdrag geen invloed heeft op zijn aansprakelijkheid buiten het Verdrag om voor schade aan het vervoermiddel waarop de desbetreffende nucleaire stoffen zich op het tijdstip waarop het kernongeval plaatshad, bevonden. Dit artikel maakt evenwel geen gewag van schade aan goederen of voor schade ten aanzien waarvan zijn aansprakelijkheid is uitgesloten. Bovendien, zelfs voor schade aan het vervoermiddel, zo stelden zij, kan de exploitant niet aansprakelijk zijn buiten het Verdrag om, indien de Staat waar de kerninstallatie zich bevindt zulke schade ingevolge artikel IV (6) in het Verdrag insluit.

De deskundigen waren van oordeel dat hierin noodzakelijk opheldering diende te worden gebracht. Zij stelden vast dat ingevolge artikel IV (7) (b) van het Verdrag van Wenen de regeling van schade aan het vervoermiddel aan de gewone rechtsregels wordt overgelaten. Zij waren echter van mening dat het de voorkeur verdient te bepalen dat de exploitant voor dergelijke schade buiten het Verdrag om slechts aansprakelijk zal zijn voor zover hierin speciaal is voorzien in de nationale wetgeving of in de wetgeving van de Verdragssluitende Partij op het grondgebied waarvan zijn kerninstallatie is gelegen. Een wijziging in deze zin zal in artikel 6 van het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Verjaring van de aansprakelijkheid

Splijtbaar materiaal dat is gestolen, verloren, geworpen of verlaten

29. Bestudering van de bepaling van artikel 8 (a) van het Verdrag van Parijs en artikel VI (2) van het Verdrag van Wenen leverde vier verschilpunten op.

Het eerste verschilpunt, dat van ondergeschikt belang is, is dat het Verdrag van Wenen speciaal melding maakt van het geval waarin materiaal geworpen is, naast de drie gevallen die uitdrukkelijk in het Verdrag van Parijs zijn vermeld. Er werd vastgesteld dat in het

Gemeenschappelijk Commentaar bij het Verdrag van Parijs (vierde alinea van paragraaf 47) het geval waarin splijtbaar materiaal verlaten is, wordt toegelicht door gewag te maken van het „geval waarin lading geworpen wordt na een kernongeval dat tijdens het vervoer plaatsvindt”. Hieruit volgt dat het kennelijk de bedoeling is geweest dat onder artikel 8 (a) ook splijtbaar materiaal valt dat is geworpen. Men kwam derhalve overeen dat het geval van werping uitdrukkelijk in de tekst van het Verdrag van Parijs dient te worden vermeld; artikel 8 (a) zal dienovereenkomstig worden gewijzigd.

30. Het tweede verschilpunt, hetgeen een punt is van materiële aard, betreft het tijdstip waarvan af de verjaringstermijn en de duur van deze termijn in de vier in paragraaf 29 bedoelde gevallen dient te worden berekend. Ingevolge het Verdrag van Parijs wordt de termijn van tien jaar in deze gevallen berekend van de datum van het kernongeval af, doch deze termijn mag in geen geval langer zijn dan twintig jaar, te rekenen van de datum van de diefstal, het verlies, de werping of de verlating af. Dit verschil zal ertoe leiden dat krachtens het Verdrag van Wenen de verjaringstermijn later afloopt in al die gevallen waarin een ongeval zich voordoet na de diefstal, het verlies, de werping of de verlating. Een aantal deskundigen releveerden dat zij zich op de diplomatieke conferentie te Wenen krachtig tegen deze formulering in het Verdrag van Wenen hadden verzet op grond van het feit dat het buitengewoon moeilijk, ja, wellicht zelfs onmogelijk zal zijn, de nodige verzekeringsdekking te verkrijgen voor een aansprakelijkheid die meer dan tien jaar na de verdwijning van het materiaal kan ontstaan. Zij bekleemtoonden dit standpunt opnieuw en de waarnemer van het Comité Européen des Assurances onderstreepte de problemen van praktische aard die de formulering in het Verdrag van Wenen voor de verzekeraars onontkoombaar met zich zal brengen. Na verdere discussie gaven deze deskundigen niettemin te kennen dat zij bereid waren zich bij de voorstanders van de formulering in het Verdrag van Wenen aan te sluiten. Overeengekomen werd dat artikel 8 (a) van het Verdrag van Parijs dienovereenkomstig zal worden gewijzigd.

31. Men merkte op dat krachtens artikel VI (3) van het Verdrag van Wenen een kortere termijn van ten minste drie jaar kan worden vastgesteld binnen de algemene termijn die voor het geval van rechtsvorderingen is vastgesteld. De overeenkomstige bepaling in het Verdrag van Parijs (artikel 8 (a)) maakt melding van een termijn van ten minste twee jaar. De Partijen bij het Verdrag van Parijs die het Verdrag tot aanvulling van dat Verdrag hebben ondertekend, zijn ingevolge dat laatste Verdrag (artikel 7) overeengekomen dat, indien zij krachtens artikel 8 (a) van het Verdrag van Parijs een kortere termijn zullen vaststellen, dit een termijn zal zijn van drie jaar. Derhalve kan geen enkele Staat die, hetzij het Verdrag van Wenen, hetzij het Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs

heeft ondertekend, een termijn van korter dan drie jaar vaststellen. De deskundigen kwamen tot de conclusie dat er geen sprake van tegenstrijdigheid was, omdat de bepaling van het Verdrag van Wenen slechts een beperking inhoudt van een keuzemogelijkheid die het Verdrag van Parijs biedt.

32. De deskundigen hebben de bepalingen van artikel 6 van het Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs, waarin een termijn wordt gesteld van tien jaar „te rekenen van het tijdstip van de diefstal, het verlies of de verlating”, in ogenschouw genomen. Indien hierin geen wijziging wordt aangebracht, zouden zij afwijken van de gewijzigde tekst van artikel 8 (a) van het Verdrag van Parijs. Men was het erover eens dat het terwille van een volkomen uniformiteit noodzakelijk zal zijn artikel 6 van het Aanvullende Verdrag dienovereenkomstig te wijzigen.

Het verwijderen van de tijd in gevallen waarin twee of meer rechters bevoegd zouden zijn

33. In gevallen waarin de rechters van meer dan een Staat bevoegd zouden zijn, bevat het Verdrag van Parijs (artikel 13 (c) en (d)) bepalingen die het mogelijk maken een van die rechters bevoegdheid te verlenen. In enkele gevallen wordt de rechter gekozen op basis van een beslissing van het Tribunaal van het Europese Agentschap voor Kernenergie. Het Verdrag van Wenen (artikel XI (3)) laat in bepaalde gevallen de aanwijzing van de rechter over aan een overeenkomst tussen de Verdragsluitende Partijen wier rechters bevoegd zouden kunnen zijn. De deskundigen stelden vast dat de twee Verdragen op dit punt niet onverenigbaar zijn, en dat in gevallen waarbij alleen Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend betrokken zijn de bepalingen van dat Verdrag zullen gelden.

Wanneer eenmaal vastgesteld is aan welke rechter bevoegdheid zal worden verleend, bepaalt het Verdrag van Wenen (artikel VI (5)) dat indien het tijdvak dat na de aanwijzing van deze rechter overblijft minder is dan 6 maanden, de termijn waarbinnen een rechtsvordering kan worden ingesteld 6 maanden bedraagt, te rekenen van het tijdstip van de aanwijzing. Ingevolge het Verdrag van Parijs (artikel 8 (b)) stelt het Tribunaal van het Europese Agentschap voor Kernenergie de datum vast, waarop de rechtsvordering bij de rechter aan wie bevoegdheid is verleend, dient te worden ingesteld.

Men kwam overeen dat de Partijen bij het Verdrag van Parijs het Tribunaal van het Europese Agentschap voor Kernenergie in de omstandigheden bedoeld in artikel VI (5) van het Verdrag van Wenen zullen verzoeken een termijn van 6 maanden vast te stellen, te rekenen van de datum waarop het deze aanwijzing doet.

34. Men constateerde dat het Verdrag van Wenen geen bepaling bevat die vergelijkbaar is met artikel 8 (b) (i) van het Verdrag van

Parijs. De deskundigen waren van oordeel dat zulk een bepaling in het Verdrag van Wenen dient te worden opgenomen en dat deze kwestie door de, door de diplomatieke conferentie van Wenen ingestelde, permanente commissie met voorrang dient te worden behandeld.

Subrogatie en verhaal

35. Zowel het Verdrag van Parijs (artikel 6 (c)) als het Verdrag van Wenen (artikel IX (2) (a)) verleent rechten tegen de aansprakelijke exploitant aan een persoon die schadevergoeding heeft betaald ingevolge een internationale overeenkomst of het recht van een niet-Verdragsluitende Staat met betrekking tot door een kernongeval veroorzaakte schade. Toch bestaan er belangrijke verschillen tussen de beide Verdragen.

Ingevolge het Verdrag van Parijs worden de rechten verleend aan iedere persoon die zich in de hierboven bedoelde situatie bevindt; in het Verdrag van Wenen worden deze rechten slechts verleend aan onderdanen van een Verdragsluitende Partij. De deskundigen stelden dat de opnemng van deze beperking in een Verdrag dat bedoeld is voor alle Staten over de gehele wereld gerechtvaardigd is, indien men wil bevorderen dat zoveel mogelijk Staten ertoe toetreden. De deskundigen waren het erover eens dat er geen reden aanwezig is het Verdrag van Parijs op dit punt te wijzigen. Overigens is het door de twee Verdragen toegekende recht verschillend van aard, aangezien in het Verdrag van Parijs sprake is van een recht van verhaal, terwijl het Verdrag van Wenen voorziet in een recht van subrogatie.

De deskundigen waren het erover eens dat het begrip subrogatie hier beter op zijn plaats was.

Artikel 6 (c) en (d) van het Verdrag van Parijs zal dienovereenkomstig worden gewijzigd en in die gewijzigde vorm in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

36. De deskundigen stelden eveneens vast dat het Verdrag van Wenen geen bepaling bevat die overeenkomt met artikel 6 (d) van het Verdrag van Parijs. Indien een exploitant van een Staat die zowel bij het Verdrag van Parijs als bij dat van Wenen partij is, ingevolge beide Verdragen aansprakelijk is met betrekking tot een kernongeval dat schade heeft veroorzaakt onder andere op het grondgebied van een Staat die bij geen van beide Verdragen partij is, en een persoon die zijn hoofdbedrijf op het grondgebied van een partij bij het Verdrag van Parijs heeft of iemand die in dienst staat van zulk een persoon, schadevergoeding heeft betaald voor deze schade krachtens het recht van de Staat waar de schade werd geleden, dan zou de uitoefening van de rechten van zulk een persoon krachtens artikel 6 (d) van het Verdrag van Parijs tegen de aansprakelijke exploitant ertoe kunnen leiden dat het bedrag van de schadevergoeding dat beschikbaar is voor slachtoffers die recht hebben op schadevergoeding krachtens het Verdrag van Wenen, vermindert. De vraag komt naar

voren of een tot het Verdrag van Wenen toegetreden Staat wiens slachtoffers het aangaat, hierdoor reden tot beklag zou kunnen hebben. Deze vraag houdt verband met de uitleg die dient te worden gegeven aan het Verdrag van Wenen in het licht van het ontbreken in dat Verdrag van een bepaling die overeenkomt met artikel 2 van het Verdrag van Parijs (zie par. 13 en 14 hierboven).

37. De deskundigen bespraken vervolgens de bepalingen van artikel 6 (e) van het Verdrag van Parijs, die zijn opgenomen om het vervoerders bij vervoer in niet-Verdragsluitende Staten mogelijk te maken gebruik te maken van enkele van de bepalingen betreffende verhaal in het Verdrag van Parijs, als gevolg van een besluit van de O.E.S.O.-Raad. De deskundigen waren van oordeel dat deze bepaling geen nut meer heeft en dat de eenvoudigste oplossing zou zijn haar te schrappen. Dit zal in het Aanvullende Protocol worden vastgelegd.

Tenuitvoerlegging van vonnissen

38. Krachtens het Verdrag van Parijs (artikel 13 (e)) zijn eindvonnissen op het grondgebied van elke andere Verdragsluitende Partij uitvoerbaar, zodra de door de betrokken Verdragsluitende Partij vereiste formaliteiten zijn vervuld, terwijl voorts de feiten van de zaak niet opnieuw aan een onderzoek kunnen worden onderworpen. Het Verdrag van Wenen (artikel XII) legt als algemene regel vast dat eindvonnissen moeten worden erkend op het grondgebied van iedere andere Verdragsluitende Partij, doch noemt met name vier uitzonderingen op deze regel.

De deskundigen waren van mening, dat er, gezien de bepalingen van artikel XVII van het Verdrag van Wenen, geen tegenstrijdigheid is tussen de bepalingen van de twee verdragen en dat er geen bezwaar bestaat tegen handhaving van twee verschillende stelsels op dit punt, namelijk een welk geldt voor de Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend en een ander welk geldt voor de Staten die het Verdrag van Wenen hebben ondertekend. Voorts werd opgemerkt dat het vraagstuk van de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen gewoonlijk op bilaterale basis wordt geregeld en dat er derhalve niets bijzonders schuilt in het feit dat een Staat in dit opzicht verschillende verplichtingen heeft jegens verschillende Staten. Men kwam overeen dat tussen de Partijen bij het Verdrag van Parijs artikel 13 (e) van dit Verdrag zal worden toegepast, terwijl ten aanzien van de Partijen bij het Verdrag van Wenen artikel XII van dat Verdrag zal worden toegepast.

Onschendbaarheid ten aanzien van rechtsvervolgning

39. Zowel het Verdrag van Parijs (artikel 13 (f)) als het Verdrag van Wenen (artikel XIV) bepaalt dat het de Verdragsluitende Par-

tijen niet is toegestaan voor de bevoegde rechter een beroep te doen op onschendbaarheid ten aanzien van rechtsvervolgning.

Het Verdrag van Wenen verschilt echter op twee punten van dat van Parijs. In de eerste plaats maakt het onderscheid tussen onschendbaarheid ten aanzien van maatregelen van tenuitvoerlegging en andere gevallen van onschendbaarheid, en staat het toe dat een beroep wordt gedaan op onschendbaarheid ten aanzien van rechtsvervolgning met betrekking tot maatregelen van tenuitvoerlegging. De deskundigen waren het er algemeen over eens dat een Verdragsluitende Partij zelfs krachtens het Verdrag van Parijs in het algemeen een beroep zou kunnen doen op onschendbaarheid ten aanzien van maatregelen van tenuitvoerlegging, ofschoon dit Verdrag geen specifieke bepaling hieromtrent bevat.

40. In de tweede plaats is in het Verdrag van Parijs slechts sprake van onschendbaarheid in gevallen waarin een rechtsvordering wordt ingesteld tegen een Verdragsluitende Partij in de hoedanigheid van een ingevolge het Verdrag „aansprakelijke exploitant”. Het Verdrag van Wenen kent een dergelijke bepaling niet.

Teneinde een eventuele tegenstrijdigheid in de toepassing in de praktijk van de bepalingen van de twee Verdragen te vermijden, werd overeengekomen dat artikel 13 (f) van het Verdrag van Parijs zal worden gewijzigd en op deze twee punten in overeenstemming gebracht met artikel XIV van het Verdrag van Wenen, en dat deze wijziging in het Aanvullende Protocol zal worden opgenomen.

Geschillen over de uitlegging en toepassing van de Verdragen

41. Het Verdrag van Parijs (artikel 17) bepaalt dat geschillen over de uitlegging of toepassing van dit Verdrag in laatste instantie worden geregeld door het Tribunaal van het Europese Agentschap voor Kernenergie. Waar zulke geschillen zich met betrekking tot het Verdrag van Wenen voordoen kunnen deze worden geregeld overeenkomstig de bepalingen van het Facultatieve Protocol. Hieruit volgt dat bepalingen die in beide Verdragen gelijk of van gelijke strekking zijn, op verschillende wijzen zouden kunnen worden uitgelegd. De deskundigen kwamen tot de slotsom dat dit mogelijk slechts een kwestie van theoretische aard is en dat, hoe dit ook zij, er toch geen praktische oplossing van dit probleem lijkt te bestaan. Zij achten het daarom niet gewenst om in deze aanbevelingen te doen.

Schadevergoeding krachtens verschillende Verdragen

42. In het Verdrag van Wenen (artikel XVI) wordt uitdrukkelijk bepaald dat voor zover een persoon schadevergoeding heeft gekregen met betrekking tot kernschade ingevolge een ander internationaal verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie, hij niet het recht heeft op schadevergoeding voor diezelfde schade ingevolge het Verdrag van Wenen. Het Verdrag van Parijs bevat een dergelijke bepaling niet.

De deskundigen achtten het niet noodzakelijk een dergelijke bepaling in het Verdrag van Parijs op te nemen, doch tekenden hierbij aan dat zij er van uitgaan dat in gevallen waarin een slachtoffer reeds schadevergoeding heeft gekregen krachtens het Verdrag van Wenen of uit anderen hoofde, er met dit feit rekening dient te worden gehouden bij het toekennen van een bedrag aan hetzelfde slachtoffer bij een nadien krachtens het Verdrag van Parijs ingestelde rechtsvordering.

Verkrijging van schadevergoeding krachtens ziektekosten- of arbeidsongevallenverzekering

43. Er werden diverse verschillen geconstateerd tussen de redactie van artikel 6 (*h*) van het Verdrag van Parijs en artikel IX (1) van het Verdrag van Wenen. De tekst van het Verdrag van Parijs maakt gewag van „algemene ziektekostenverzekering”, terwijl het Verdrag van Wenen ook spreekt over „openbare” ziektekostenverzekering.

In de tekst van het Verdrag van Wenen wordt speciaal ook nog „sociale verzekering” vermeld.

Het Verdrag van Parijs bepaalt dat „de aanspraken van recht-hebbenden ingevolge die regelingen, alsmede het verhaalsrecht krachtens die regelingen, worden vastgesteld bij de wet van de Verdrag-sluitende Partij die dergelijke regelingen heeft ingesteld”, terwijl in het Verdrag van Wenen hieraan zekere preciseringen worden verbonden, t.w.: „aanspraken van rechthebbenden ingevolge die regelingen ten aanzien van schadevergoeding krachtens dit Verdrag, en rechten van verhaal ingevolge die regelingen jegens de aansprakelijke exploitant worden, onverminderd de bepalingen van dit Verdrag, vastgesteld door de wet van de Verdragsluitende Partij die dergelijke regelingen heeft ingesteld”.

De deskundigen waren het er over eens dat het terwille van de duidelijkheid aanbeveling zou verdienen de woorden „of andere openbare” toe te voegen aan de tekst van het Verdrag van Parijs; deze wijziging zou worden opgenomen in het Aanvullende Protocol. Zij waren evenwel van mening dat de andere verschillen slechts van redactionele aard waren en dat de bepalingen in beide Verdragen geacht werden dezelfde betekenis te hebben.

44. Het Verdrag van Wenen bevat een verwijzing naar „de bepalingen van de intergouvernementele organisatie die dergelijke regelingen heeft ingesteld” en men was het er over eens, dat een soortgelijke zinsnede diende te worden toegevoegd aan de tekst van het Verdrag van Parijs. Artikel 6 (*h*) moest dienovereenkomstig worden gewijzigd en in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Men stelde vast dat in de Franse tekst van artikel IX (1) van het Verdrag van Wenen alleen gewag wordt gemaakt van bepalingen van een „régime d'assurance maladie”, terwijl de Engelse tekst deze term nader aanvulde met de woorden „national or public”. De des-

kundigen tekenden hierbij aan, dat zij ervan uitgingen dat de strekking van de twee teksten dezelfde is, ongeacht de afwijkende redacties.

De betekenis van artikel VII (3) van het Verdrag van Wenen

45. De deskundigen merkten op dat de redactie van artikel VII (3) van het Verdrag van Wenen verschilt van die van de vergelijkbare bepaling van het Verdrag van Parijs (artikel 10 (c)) en men vroeg zich af of bij het maken van dit onderscheid de bedoeling had voorgezeten de Verdragsluitende Partijen te beperken in hun recht ingevolge het Verdrag van Wenen betalingen toe te staan uit de middelen verstrekt als dekking voor de aansprakelijkheid van exploitanten, aan slachtoffers die onderdaan zijn van Staten die geen partij zijn bij het Verdrag. Men stelde vast dat de tekst van het Verdrag van Parijs niet in deze beperkende zin kan worden uitgelegd en dat de bedoeling te Wenen dezelfde was geweest, namelijk de bescherming van slachtoffers, door de zekerheid te verschaffen dat de verstrekte bedragen slechts kunnen worden aangewend voor schadevergoeding voor door een kernongeval veroorzaakte schade, dat wil zeggen dat de voor de slachtoffers beschikbare bedragen geen verlaging kunnen ondergaan door een deel van deze middelen voor andere doeleinden aan te wenden. Men wees er bovendien op dat de tekst van het Verdrag van Wenen op dit punt reeds in een vroeg stadium van het ontwerp van het Verdrag op deze wijze was geredigeerd.

De waarnemer van het Europese Verzekeringscomité wees erop dat het voor de verzekeraars niet mogelijk zal zijn een bedrag te betalen dat hoger is dan de krachtens de verleende dekking verzekerde som. Een dubbele dekking, gesteld dat de capaciteit van de verzekeringsmarkt dit toelaat, zal met zich brengen dat een dubbele premie moet worden geheven met alle economische gevolgen van dien voor de prijs van de op te wekken energie.

De deskundigen tekenden aan dat zij ervan uitgaan dat het de bedoeling is dat artikel VII (3) van het Verdrag van Wenen dezelfde betekenis heeft als artikel 10 (c) van het Verdrag van Parijs.

Voorrang

46. De deskundigen bespraken de juiste betekenis die dient te worden gehecht aan de zinsnede „tussen de partijen hierbij” in artikel XVII van het Verdrag van Wenen, dat handelt over voorrang. Men was van oordeel dat het moeilijk is van te voren het soort van gevallen te omschrijven waarbij alleen Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend zijn betrokken, maar men was het erover eens dat er zich in een bepaald geval, dat uitsluitend betrekking lijkt te hebben op Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend, later een element zou kunnen voordoen dat met het Verdrag van Wenen te maken heeft b.v. slachtoffers uit landen die het Ver-

drag van Parijs niet, doch het Verdrag van Wenen wel hebben ondertekend, die na verloop van tijd schade zijn gaan lijden. In dit geval zou de betrokken Staat die het Verdrag van Parijs heeft ondertekend de zekerheid dienen te verschaffen dat er middelen beschikbaar zijn om deze slachtoffers schadeloos te stellen, indien en voor zover zij schadevergoeding zouden hebben gekregen, als de bepalingen van het Verdrag van Wenen van het begin af waren toegepast.

Jurisdictie

47. De deskundigen merkten op dat de bepalingen die betrekking hebben op de rechterlijke bevoegdheid vervat in het Verdrag van Wenen (artikel XI) bedoeld zijn in gelijke zin als de overeenkomstige bepalingen van het Verdrag van Parijs (artikel 13), namelijk de vaststelling van een enkele bevoegde rechter die alle rechtsvoorwaarden tegen de exploitant die uit hetzelfde kernongeval voortvloeien, in behandeling moet nemen. Ofschoon de zeer gedetailleerde bepalingen van artikel 13 van het Verdrag van Parijs inderdaad met zeer veel aandacht voor alle gevallen die zich kunnen voordoen, zijn uitgewerkt, waren de deskundigen over het algemeen van oordeel dat de eenvoudigere bepalingen van het Verdrag van Wenen een aanzienlijk voordeel bieden.

De deskundigen bestudeerden vervolgens de reikwijdte van de jurisdictie en concludeerden dat deze in beide gevallen gelijk is.

Tenslotte stelde men vast dat indien de in artikel XI (3) (b) van het Verdrag van Wenen vervatte bepaling in het geding wordt gebracht, de Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend de aanwijzing van de rechter die het nauwst bij het desbetreffende geval is betrokken kunnen overlaten aan het Tribunaal van het Europese Agentschap voor Kernenergie op grond van de bepalingen van de artikelen 13 (d) (i) (2) en 13 (d) (ii), zoals deze thans luiden.

Men kwam vervolgens overeen dat artikel 13 van het Verdrag van Parijs zal worden herzien en dat de bepalingen van artikel XI van het Verdrag van Wenen dan hierin zullen worden opgenomen. Het gewijzigde artikel zal in het Aanvullende Protocol worden opgenomen.

Conclusies

48. Om zeker te zijn dat de Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend gebruik kunnen maken van artikel XVII van het Verdrag van Wenen stelden de deskundigen tenslotte vast dat het Verdrag van Parijs, als ondertekend op 29 juli 1960, niet door een nieuw Verdrag dient te worden vervangen. De deskundigen waren het erover eens dat de eenvoudigste en gemakkelijkste procedure zou zijn in het Aanvullende Protocol slotbepalingen op te nemen, die er geen twijfel over laten bestaan dat in de definitieve tekst van het Verdrag van Parijs, zoals die na ondertekening van het Aan-

vullende Protocol zal worden gepubliceerd, de in dat Protocol vervatte wijzigingen zijn opgenomen.

49. Diverse deskundigen wezen erop dat men in hun landen voornemens is in het begin van 1964 ontwerpen van wetgeving bij de volksvertegenwoordiging in te dienen. De totstandkoming van zodanige wetgeving zal spoedige bekrachtiging van het Verdrag van Parijs en van het Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs mogelijk maken. Zij legden er de nadruk op dat het daarom absoluut noodzakelijk is dat de Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend in januari 1964 overeenstemming bereiken over de diverse opvattingen en interpretaties van het Verdrag van Parijs, alsmede over de in de tekst aan te brengen wijzigingen. Alle deskundigen waren het erover eens dat de besprekingen tijdens de bijeenkomsten heben aangetoond dat alle belangrijke vraagstukken die voor Staten die het Verdrag van Parijs hebben ondertekend zouden kunnen voortvloeien uit ondertekening van het Verdrag van Wenen, tot een oplossing kunnen worden gebracht. Zij gaven uitdrukking aan hun verlangen dat het Verdrag van Parijs en het Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs zo spoedig mogelijk zullen worden bekrachtigd.

50. Het Aanvullende Protocol dient in januari 1964 aan de O.E.S.O.-Raad ter goedkeuring en ondertekening te worden voorgelegd. De Raad zal worden verzocht in de notulen van ondertekening van het Aanvullende Protocol de notulen op te nemen van de bijeenkomsten van de deskundigen in hun definitieve vorm met de diverse daarin gegeven opvattingen en interpretaties. Het is niet de bedoeling dat de notulen worden gepubliceerd, doch ze zullen wel verkrijgbaar zijn voor hen die er kennis van willen nemen. Indien nadere opvattingen of interpretaties in een later stadium noodzakelijk blijken, dan kan hierover overeenstemming worden bereikt in de O.E.S.O.-Raad en kunnen zij worden opgenomen in de desbetreffende notulen van een bijeenkomst van de Raad. Tenslotte dient de Raad te worden verzocht het herziene Gemeenschappelijk Commentaar goed te keuren als het officiële commentaar op het herziene Verdrag van Parijs.

Van het op 25 mei 1962 te Brussel gesloten Verdrag inzake de aansprakelijkheid van exploitanten van nucleaire schepen, waarnaar in paragraaf 6 van de Notulen wordt verwezen, is de tekst afgedrukt in „Conventions de droit maritime (Conventions de Bruxelles)”, een uitgave (1964) van de Dienst der Verdragen van het Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel.

Met UNIPEDE, genoemd in paragraaf 9 van de Notulen, is bedoeld de „Union Internationale des producteurs et distributeurs d'énergie électrique”, een in 1925 te Parijs gestichte non-gouvernementele organisatie.

Uitgegeven de *dertigste* december 1964.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.